

Vrijheid en meer

Over de constructie van collectieve identiteit en de dekolonisering van het dagelijks leven in de anarchistische gemeenschap Christiania

Door Ying Que

Vrijheid en meer

Over de constructie van collectieve identiteit en de dekolonisering van het dagelijks leven in de anarchistische gemeenschap Christiania

Ying Que

3216314

w.i.que@students.uu.nl

24-06-2011

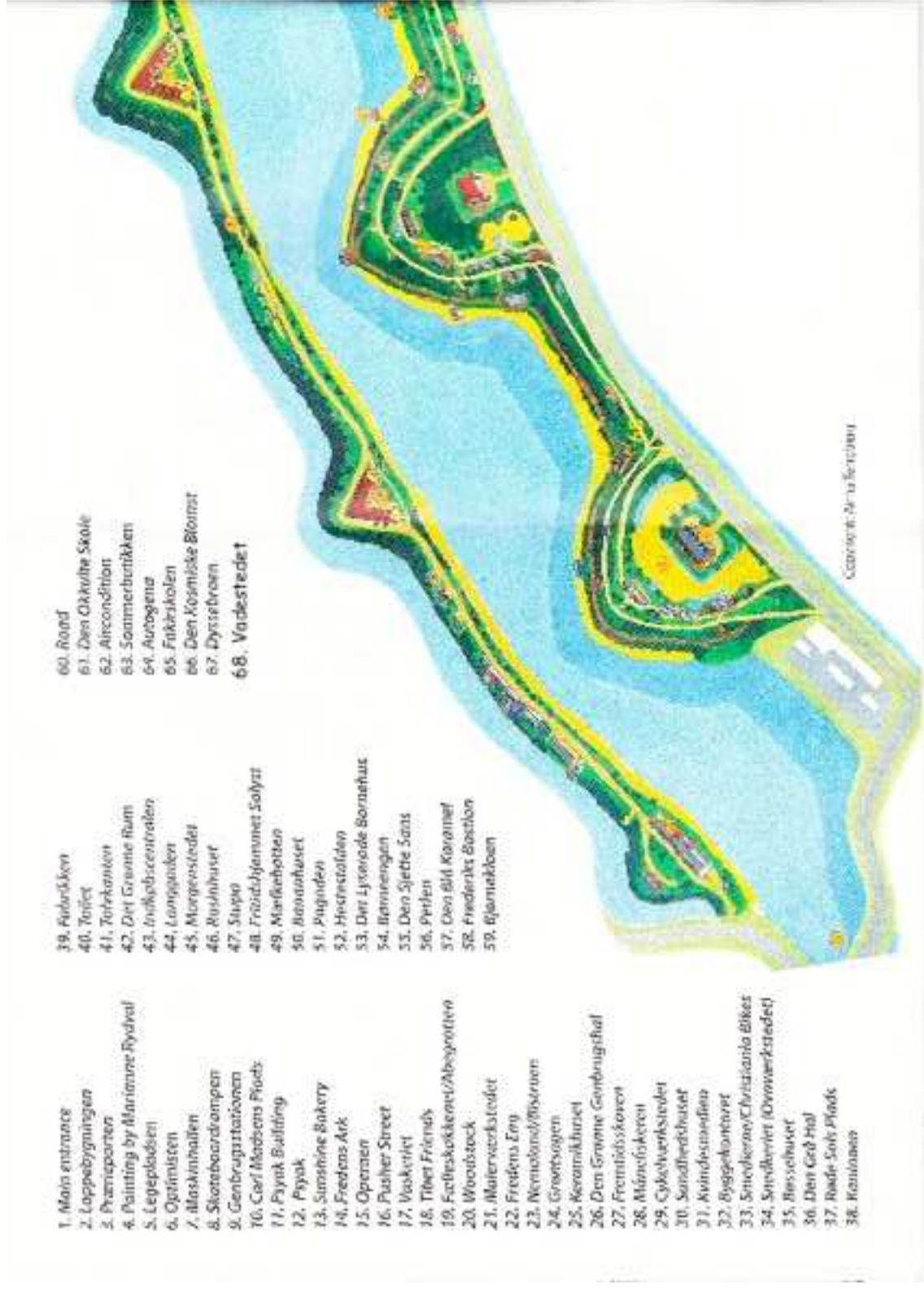
Inhoudsopgave

VOORWOORD	7
INLEIDING	9
HOOFDSTUK 1 THEORETISCH KADER	12
§ 1.1 NIEUWE SOCIALE BEWEGINGEN EN EEN COLLECTIEVE IDENTITEIT.....	13
§ 1.1.2 <i>Collectieve identiteit</i>	14
§ 1.1.3 <i>Autonome sociale bewegingen en hun anarchistische insteek</i>	16
§ 1.2 ANARCHISME	19
§ 1.2.2 <i>Performativiteiten in een anarchistische samenleving</i>	20
§ 1.2.3 <i>Mutualisme en federalisme</i>	22
HOOFDSTUK 2 CONTEXT	24
HOOFDSTUK 3 DE CHRISTIANITS	28
§ 3.1 CHRISTIANIA, DU HAR MIT HJERTE	30
§ 3.2 DE STRIJD VAN EEN CHRISTIANIT	31
§ 3.2.2 <i>De interne strijd: de druk van het Christianit zijn</i>	31
§ 3.2.3 <i>De externe strijd: de druk van een onzeker leven</i>	33
HOOFDSTUK 4 SAMEN CREËREN	36
HOOFDSTUK 5 CHRISTIANIA'S GEMEENSCHAPPELIJKE VIJAND	41
§ 6.1 11-04-2011	42
§ 6.2 FÆLLESMØDES EN CHRISTIANIA'S RECHTZAAK.....	48
HOOFDSTUK 6 EEN ALTERNATIEVE MANIER VAN POLITIEK ORGANISEREN	51
§ 7.1 CHRISTIANIA'S GESCHREVEN EN ONGESCHREVEN REGELS	52
§ 7.2 CHRISTIANIA'S FEDERALISME	54
§ 7.3 HIËRARCHIE EN BESLUITVORMING	56
CONCLUSIES	58
BIBLIOGRAFIE	61
BIJLAGE 1: REFLECTIEVERSLAG	66
BIJLAGE 2: SUMMARY	70

Afbeelding 0.1: Kaart Kopenhagen centrum, Christiania ligt binnen de twee cirkels (www.hot-map.com/copenhagen, bezocht op 23-06-2011)

- 1. Main entrance
- 2. Løkkebygningen
- 3. Præmiesorten
- 4. Painting by Marinus Rysdal
- 5. Legepladsen
- 6. Opatrusten
- 7. Alaskahallen
- 8. Skateboardtempel
- 9. Gøttrupstasjonen
- 10. Carl Mørchsens Plads
- 11. Flysk Bullring
- 12. Frysk
- 13. Sunshine Bakery
- 14. Fredens Ark
- 15. Operen
- 16. Pusher Street
- 17. Vaskeriet
- 18. Tivoli Frimids
- 19. Freflekkeret/Abegrotten
- 20. Wærestock
- 21. Møtterskatstedet
- 22. Fredens Eng
- 23. Nemolonskøstruen
- 24. Grovtsagen
- 25. Korallhuset
- 26. Den Gyldne Gøttrupthal
- 27. Fremtidsskoven
- 28. Månefakere
- 29. Cykloverkstedet
- 30. Sønderhuset
- 31. Kvindesuperflis
- 32. Byggekontoret
- 33. Smølerne/Christiania Bikes
- 34. Strykeriet (Ørnerkastet)
- 35. Besshuset
- 36. Den Gød Hal
- 37. Røde Sol's Plads
- 38. Røntgenen

- 39. Akerliden
- 40. Toriet
- 41. Torkesten
- 42. Det Gyldne Rum
- 43. Indkøbscentret
- 44. Løngården
- 45. Morgenstedet
- 46. Røsthuset
- 47. Suveto
- 48. Frøidsjernet Solyst
- 49. Mørkeboen
- 50. Bønnehuset
- 51. Pligden
- 52. Hestestolen
- 53. Det Lysevale Bornehus
- 54. Børnengen
- 55. Den Sjette Sats
- 56. Perlen
- 57. Den Blå Korall
- 58. Friederik Bastion
- 59. Bjørnehøjen

- 60. Rørd
- 61. Den Okkulte Skole
- 62. Aircondition
- 63. Sotmerberetningen
- 64. Autogena
- 65. Friksholen
- 66. Den Kosmiske Blomst
- 67. Dyssebroen
- 68. Vædestedet

Copyright: Arne Sørensen

Afbeelding 0.2: Kaart Christiania deel 1 (Christiania Tour Guide 2006)

Afbeelding 0.3: Kaart Christiania deel 2 (Christiania Tour Guide 2006)

Voorwoord

Deze scriptie is weinig objectief. Gelukkig is mij dit met de opkomst van de reflexieve antropologie vergeven en is objectiviteit voor mij ook niet het doel van antropologie. Wetenschap en antropologie in het bijzonder kan nooit objectief zijn, omdat je daarmee suggereert dat er een ultieme waarheid bestaat. In mijn ogen bestaat die niet. In de woorden van Willem Frederik Hermans: de werkelijkheid is een persoonlijke mythe. De werkelijkheid is een persoonlijke interpretatie van de werkelijkheid zoals jij die ervaart. Omdat bij de culturele antropologie en haar gebruikte onderzoeksmethoden de onderzoeker het instrument is, is de verworven data bij voorbaat al persoonlijk gekleurd en is de analyse dus ook altijd subjectief. In mijn scriptie probeer ik de waarheid en de werkelijkheid van de Christianits te representeren, zoals zij hun wereld ervaren. Ik denk dat ik daarin goed ben geslaagd, vooral omdat hun interpretatie van de werkelijkheid dicht bij mijn eigen interpretatie ligt.

Een dankwoord aan mijn informanten is hier op zijn plaats, want zonder hen was dit een stapel lege papieren geweest. Ik hoop dat ik met deze scriptie recht doe aan hun werkelijkheid. Ik heb echter zoveel inspirerende mensen ontmoet dat ik helaas lang niet iedereen kan noemen en vertellen hoeveel ik mijn tijd en gesprekken met hen heb gewaardeerd. Ten eerste wil ik al mijn informanten bedanken die mijn verblijf in Vadestedet mogelijk maakten en mij daarbij zoveel steun, gezelligheid en inspiratie hebben verschaft. Dank jullie wel, Emil, Anna, Michael, Matias, Jen, Maria, Sandra, Lasse en natuurlijk Marius, voor jullie gastvrijheid en de mooie momenten. Dank aan Thomas, die mij tijdens onze vele filosofische gesprekken zoveel inzicht heeft verschaft in de schoonheid van Christiania. Ook Lars wil ik noemen, die mij de eerste paar weken in Christiania heeft opgevangen en mijn toegang en introductie met de gemeenschap mogelijk heeft gemaakt. Al mijn collega's bij Operaen wil ik bedanken, in het bijzonder Julian, Lina en Pernille die mij altijd een hart onder de riem staken en mij erg welkom hebben laten voelen. Gertrud, Estrid, Philip en Bue, dank voor jullie openheid, ik heb altijd genoten van de gezelligheid en ook Ina en Maja, dank voor de fijne gesprekken en kippenvelmomentjes.

Mijn beide begeleiders, Elisabet Rasch en Fabiola Jara Gomez, hebben mij op ieder hun eigen manier gemotiveerd en geïnspireerd om het beste uit mezelf te halen. Ook dank aan mijn familie en vrienden, die er op de eenzamere momentjes altijd voor mij waren en in het bijzonder aan mijn moeder voor haar inzet mijn taalgebruik te corrigeren.

Inleiding

Christiania is vele dingen. Als je het dorp midden in de stad inloopt en je spreekt iemand aan om te vragen wat Christiania is, zul je nooit eenzelfde antwoord horen. Christiania is lieflijk, vrolijk, onbehaaglijk, rauw, puur, eerlijk en onpretentius. In Christiania vind je de essentie van het menselijk ras in zijn puurste vorm, want mens zijn in al zijn facetten is er bijna onbeteugeld. Je vindt er liefde en eenzaamheid, creativiteit en idealisme, desillusie en hebzucht, verslaving, geweld en het verlangen om het morgen beter of anders te doen. Je vindt er berusting, passie, misverstanden, genot en een openheid en tolerantie zoals nergens anders. Christiania trekt ontelbaar verschillende types mensen aan om ontelbaar verschillende redenen, maar zij die er gaan wonen hebben allen iets gemeen: het zijn mensen die de gewone samenleving niet kan gebruiken. Of het nu is omdat zij een artistieke geest hebben, leiden aan een verslaving, een anarchistische instelling hebben of zich in het criminele circuit hebben begeven, of het nu een bewuste keus is of een toevalligheid, allen scharen zich onder eenzelfde banner: buiten de normale maatschappij.

Tien weken lang, van 4 februari tot 15 april 2011, deed ik veldwerk in Christiania, een anarchistische hippie commune in hartje Kopenhagen. Volgens de sociale wetenschappen is de gemeenschap ontstaan uit de autonome sociale bewegingen, onderdeel van het fenomeen Nieuwe Sociale Bewegingen, waarbij het diverse samenraapsel van leden zich collectief identificeerden met een roep om individuele vrijheid of autonomie. Al veertig jaar probeert deze gemeenschap een alternatieve manier van samenleven in stand te houden, een manier van leven die constant in ontwikkeling is en onder schot ligt, maar als speerpunten individuele vrijheid en de dekolonisatie van het dagelijks leven heeft. Nu de gemeenschap hevig onder druk staat door de Deense overheid, die het land en de huizen van de Christianits wil privatiseren, zijn de Christianits meer dan ooit op elkaar aangewezen. Niet alleen ik, maar ook zij stellen zich de volgende vragen: Wie zijn de Christianits? Wat betekent Christiania? Op wat voor manier zien we de dekolonisatie van het dagelijks leven terug in de gemeenschap? Ik vraag mij vervolgens af wat hun collectieve identiteit behelst en hoe deze geconstrueerd wordt. Wat voor ongeschreven gedragsverwachtingen vloeien voort uit die collectieve identiteit en hoeveel ruimte is er dan nog voor die zo belangrijke individuele vrijheid? Hoe worden deze zaken politiek georganiseerd?

Met mijn onderzoek hoop ik binnen het kader van anarchisme inzichten te geven in deze vragen en zo een ander licht te laten schijnen op de gemeenschap, die in veel westerse media afgeschilderd wordt als een drugsparadijs waar criminaliteit hoogtij viert. Ik wil graag een andere kant laten zien. Ook wil ik demonstreren hoe anarchistische principes in Christiania succesvol in de praktijk worden gebracht, een verschijnsel dat veel verwondering oproept maar in het kader van de dekolonisatie van het dagelijks leven goed te analyseren valt. De centrale vraag die mijn onderzoek heeft geleid en ik in deze scriptie wil proberen te beantwoorden is dan ook:

Hoe geven Christianits uitdrukking aan een collectieve identiteit en de dekolonisatie van het dagelijks leven in de politieke organisatie van hun gemeenschap?

Mijn data heb ik verzameld door zo open mogelijk te participeren in Christiania en naast er te wonen ook vrijwillig te werken in Café Operaen en Byens Lys, Christiania's lokale bioscoop. Participerende observatie ten top, vooral toen ik verhuisde naar Vadestedet, een wooncollectief dat door sommige Christianits beschouwd wordt als: 'te anarchistisch om te functioneren, zelfs in Christiania.'.

Door mijn tijd in Vadestedet en mijn baantjes leerde ik de gemeenschap en de mensen van binnenuit kennen. Elke dag werd ik verbaasd en verrast door de manier waarop de Christianits hun leven zo bewust vormen naar hun eigen ideeën en elkaar daarbij betrekken. De enige manier om Christiania en de Christianits te leren kennen is door deel te nemen, te participeren en te luisteren naar de dagelijkse gesprekken, ruzies en discussies; daarbij werd ik als antropoloog gedwongen mijn eigen morele grenzen overboord te zetten om ze vervolgens langzaam weer te herformuleren binnen het kader van het collectief.

In mijn theoretisch kader wil ik mijn onderzoek in Christiania inleiden door haar ontstaan te belichten vanuit het perspectief van de Nieuwe Sociale Bewegingen. Gezien de centrale rol die collectieve identiteit speelt in dit perspectief en de vage begrenzing van het individu en het collectief in Christiania is dit een bruikbaar analytisch kader. Vervolgens zal ik een korte beschrijving geven van de anarchistische theorie en mijn onderzoek plaatsen binnen deze omstreden theorie. Door de identificatie van mijn informanten als anarchisten en de overduidelijke raakvlakken die Christiania's politieke organisatie en de normatieve interpretaties van individuele vrijheid heeft met de anarchistische basisprincipes is het van

groot belang de overwegend verkeerd begrepen politiek sociale theorie goed te behandelen. Ook zullen in dit hoofdstuk de termen gepresenteerd worden op basis waarvan ik mijn onderzoek heb gedaan: collectieve identiteit, performativiteiten, individuele autonomie en de dekolonisatie van het dagelijks leven.

In de context zal ik vervolgens een introductie geven van mijn onderzoeksplek. Mijn onderzoekspopulatie en mijn informanten stel ik voor in hoofdstuk 3. Wie zijn de Christianits? Wat betekent het om Christianit te zijn? In hoofdstuk 5 en 6 zal ik aan de hand van een benefietfeest in Byens Lys, een politie rel en de bespreking van de huidige onderhandelingen met de overheid, illustreren hoe de culturele scene en een gemeenschappelijke vijand collectieve noemers zijn als gevolg van het gedeelde streven naar dekolonisatie van het dagelijks leven in Christiania. Tenslotte zal ik in hoofdstuk 7 beschrijven hoe die dekolonisatie vorm krijgt in de politieke organisatie van de gemeenschap. Er zal ook duidelijk worden op welke anarchistische principes de gemeenschap haar organisatie baseert.

Hoofdstuk 1 Theoretisch kader

Christiania is volgens Katsiaficas (1997) ontstaan vanuit de zogenaamde autonome sociale bewegingen, een onderdeel van de Nieuwe Sociale Bewegingen wetenschappen. Deze Nieuwe Sociale Bewegingen mobiliseerden zich niet zoals de voormalige arbeidersbewegingen op basis van klasse, maar op basis van een collectieve identiteit. In de eerste paragrafen zal ik de kenmerken van de Nieuwe Sociale bewegingen uiteenzetten, omdat de beweging die het ontstaan van Christiania tot stand heeft gebracht duidelijk getuigt van deze kenmerken. Zoals ik aan zal tonen baseert niet alleen het ontstaan, maar ook de organisatie van de gemeenschap zich op een sterke collectieve identiteit. Daarom zal ik de term collectieve identiteit definiëren en plaatsen binnen het kader van de Nieuwe Sociale bewegingen en in het bijzonder de autonome sociale bewegingen. Vervolgens wil ik een antropologische focus leggen op het proces van de constructie van performativiteiten nader toelichten, oftewel bepaalde normatieve gedragsregels en gedragsverwachtingen. Deze zijn naar mijn mening onlosmakelijk verbonden is met het proces van de formulering van een collectieve identiteit.

Als antropologen moeten we Christiania begrijpen als een experimentele gemeenschap waarin de dekolonisatie van het dagelijks leven centraal staat. Zij construeren gezamenlijk en expliciet bewust op basis van een sterke collectieve identiteit en de bereidheid bepaalde performativiteiten na te leven, een alternatieve manier van samenleven waarbij er geen inbreuk gedaan wordt op individuele vrijheid. Om deze experimentele dimensie van hun gemeenschapsleven te kunnen begrijpen zal ik mij beroepen op constructivistische perspectieven en de structuratie theorie van A. Giddens. Hoewel Katsiaficas (1997) de autonome sociale bewegingen niet wil benoemen als anarchistisch, komt de politieke organisatie van Christiania en de levensovertuigingen van mijn informanten sterk overeen met het streven naar en organiseren van een anarchie. Daarom zal dit hoofdstuk ook de theorie van anarchisme uitgebreid behandelen, met de nadruk op de praktijk en organisatie van een anarchie die veel principiële gelijkenissen heeft met de organisatie van Christiania. De belangrijkste anarchistische basisprincipes zal ik proberen te koppelen aan de antropologische theorie aan de hand van Barclay, Graeber, Crowder en de George waarbij performativiteiten en politieke organisatie de hoekstenen zullen vormen.

§ 1.1 Nieuwe Sociale Bewegingen en een collectieve identiteit

De drijfveren, sociale structuren en overtuigingen van sociale bewegingen zijn al jarenlang belangrijke vraagstukken in de sociale wetenschappen. In 1978 introduceerde Touraine (1981) een nieuwe theorie over de eigenschappen van sociale bewegingen. Hij stelde dat de moderne maatschappij tot nog toe enkel vanuit het kapitalisme werd benaderd, vanuit markt- en productieprocessen. Hij bekritiseerde zijn mede sociologen, omdat ze in zijn ogen een zeer belangrijk aspect weglieten in hun analyses: collectieve actie. Sociale bewegingen die ontstonden uit stromingen als het anarchisme, marxisme en socialisme en die zich verwoed begonnen te verzetten tegen de manier waarop de maatschappij was gestructureerd, waren in de theorie van het kapitalisme actor-loos. Dit soort verzetsbewegingen werd benaderd als tegenwerkingen of drempels in het productieproces en niet als groepen mensen die zich verzetten tegen de maatschappij. Touraine (1981) noemde hun verzet collectieve actie. Op deze manier kregen collectieve actoren die collectieve actie ondernamen een plaats in de sociale theorie.

De term collectieve actie werd vervolgens door wetenschappers als cruciaal beschouwd in het onderzoeken van sociale bewegingen in die tijd. Het werd mogelijk sociale bewegingen te analyseren vanuit het idee van collectieve actie en daarmee ook collectieve identiteit. In deze periode ontstonden er veel bewegingen die niets met klasse te maken hadden, zoals de vakbond en arbeidersbewegingen van eerdere jaren. Deze bewegingen, die bijvoorbeeld in communes gingen leven of probeerde overheidsinstellingen te veranderen, baseerden zich op een gedeelde collectieve identiteit en werden Nieuwe Sociale Bewegingen genoemd (Gusfield in: Johnston *et al.* 1994: 61-62).

De Nieuwe Sociale Bewegingen kenmerkten zich door een aantal eigenschappen dat men voorheen in de arbeidersbewegingen of revoluties rondom de klassenstrijd nog niet eerder had gezien. Deze diffuse en gedecentraliseerde bewegingen hadden vaak andere vormen en manieren van besluitvorming, een onduidelijke grens tussen het individu en het collectief, radicale mobilisatie tactieken, streefden regelmatig naar verschillende gradaties van autonomie, maar het belangrijkste: zij beriepen zich op een collectieve identiteit als basis voor actie (Johnston *et al.* 1994: 7-9). Het Nieuwe Sociale Bewegingen perspectief stelt

volgens Johnston (1994) dat de collectieve zoektocht naar identiteit een centraal aspect is voor de formatie van de beweging.

Mobilization factors tend to focus on cultural and symbolic issues that are associated with sentiments of belonging to a differentiated social group where members can feel powerful; they are likely to have sub cultural orientations that challenge the dominant system. New social movements are said to arise 'in defense of identity'.

Johnston *et al.* 1994:10

Johnston (1994) wijst de postmoderne samenleving aan, met haar materialistische insteek en systematische gebreken in de vorm van institutionele en cultureel normatieve vormen van zelfidentificatie, als hoofdreden voor individuen om op zoek te gaan naar hun eigen identiteit, nieuwe collectieven en de creatie van nieuwe sociale ruimtes. Het identiteitsconcept staat in deze nieuwe sociale bewegingen perspectieven volgens Johnston *et al.* (1994) zo centraal dat het zelfs behandeld wordt als een soort vanzelfsprekendheid (1994: 10-11).

§ 1.1.2 *Collectieve identiteit*

In de vorige paragraaf is de belangrijke rol uitgelegd die collectieve identiteit speelt in de Nieuwe Sociale Bewegingen. Het identiteitsconcept werd binnen de nieuwe sociale beweging wetenschappen centraal gesteld als basis voor collectieve actie. Maar wat is een collectieve identiteit precies?

Het delen van een collectieve identiteit wordt vaak vergeleken met Durkheim's *conscience collective*. Hierbij stelt Durkheim dat een collectieve identiteit een soort containerbegrip is voor de normen en waarden die het gedrag van een sociale beweging uitmaken, in zijn woorden: '*social fact*'. Ze bevat manieren van handelen, denken en voelen die voorbij het individu gaan en voorschrijft wat gepast en ongepast gedrag is: normatieve gedragsverwachtingen (Johnston *et al.* 1994: 16, Cormack 1996: 92). Deze normatieve gedragsverwachtingen, ik noem ze in navolging van Nagel (2003) performativiteiten, zijn

volgens Barclay (1982) inherent aan mensen in een samenleving. Zonder die richtlijnen, zo stelt hij, zouden wij ons verliezen in een zee van anomie (Barclay 1982: 16-17).

Dit is echter een essentialistische benadering die doet voorkomen dat niet alleen de collectieve identiteit, maar ook de performativiteiten een vaststaand concept is. Niets is minder waar en de constructivistische benadering biedt hiervoor een goede oplossing.

Collective identity is a product of conscious action and the outcome of self-reflection more than a set of given or 'structural' characteristics. It tends to coincide with the conscious processes of 'organization' and it is experienced not so much as a situation as an action.

Melucci 1992 in: Johnston *et al.* 1994

We zien dat deze benadering zich juist meer focust op de *agency* van de actoren die hier een belangrijke rol spelen in het vormen en onderhandelen van de collectieve identiteit. De term *agency* volgt uit de structuratie theorie van Giddens (1984), een interessante theoretische connectie met deze definitie. Met *agency* verwijst Giddens (1984) naar het vermogen van actoren om door middel van sociaal handelen en het reflecteren daarover, sociale 'effecten' teweeg kunnen brengen. De structurele context waarin een individu zich bevindt, zoals de maatschappij, maar ook het collectief waarbinnen diegene participeert, functioneren hier als dimensies van het sociale proces. Naast een motivatie tot sociaal handelen zijn zij ook het medium waarbinnen individuen handelen (Giddens 1984:25). Wanneer Melucci (1992) stelt dat de collectieve identiteit zoals die binnen de Nieuwe Sociale Bewegingen wetenschappen wordt gezien, een bewust proces is van actie en zelfreflectie, zou Giddens (1984) dat als een expliciete vertoning en gebruik van *agency* beschouwen.

Ik heb collectieve identiteit in mijn onderzoek als volgt benaderd: het is de constructie van een gedeelde definitie over identiteit die door actoren wordt gevormd door middel van onderhandeling en zelfreflectie over betekenisgeving en andere bewuste processen van identiteitsvorming. Deze definitie zorgt uiteindelijk voor bepaalde performativiteiten. Deze term slaat terug op het proces van de vaak onbewuste constructie en reconstructie van bepaalde normatieve gedragsregels en gedragsverwachtingen. Zowel de collectieve identiteit als de performativiteiten zijn een proces; ze zijn onderhandelbaar en fluïde,

afhankelijk van de sociale relaties tussen actoren en de invloed van externe factoren, structuren en processen.

§ 1.1.3 Autonome sociale bewegingen en hun anarchistische insteek

Vanaf de jaren 60 ontstonden overal in Europa bewegingen die pleitten voor de autonomie van het individu of meer individuele vrijheid. Deze bewegingen, door Katsiaficas (1997) 'de Autonomen' genoemd, zijn moeilijk te definiëren, omdat het om een samenraapsel van mensen gaat met verschillende doelen. Zo plaatst Katsiaficas (1997) bijvoorbeeld de krakerbewegingen, antikernenergie bewegingen en counterculture bewegingen onder dezelfde noemer (Katsiaficas 1997: 197-198). Ondanks hun verspreidheid, verschillende doelen en diversiteit aan betrokken personen hadden deze autonome bewegingen een gemeenschappelijk streven: individuele autonomie.

Volgens Katsiaficas (1997) is de term anarchisten een onjuiste benaming van de 'Autonomen', maar ik ben van mening dat een aantal van deze bewegingen, waaronder Christiania, wel degelijk anarchistisch zijn, gezien de heldere overeenkomsten van veel van de claims die de Autonomen maken met het streven naar anarchie.

A rejection of the prevailing state of affairs accounts, I think, for the explosive growth of intuitive anarchism among young people today. Their love of nature is a reaction against the highly synthetic qualities of our urban environment and its shabby products. Their informality of dress and manners is a reaction against the formalized, standardized nature of modern institutionalized living. Their predisposition for direct action is a reaction against the bureaucratization and centralization of society. Their tendency to drop out, to avoid toil and the rat race, reflects a growing anger towards the mindless industrial routine bred by modern mass manufacture in the factory, the office or the university. Their intense individualism is, in its own elemental way, a de facto decentralisation of social life – a personal withdrawal from mass society.

Bookchin 1971:70

Bookchin's (1971) quote illustreert hoe de radicale bewegingen van die tijd conformisme afwezen en het potentieel van het individu bejubelden binnen een nieuwe sociale orde: de basisprincipes van veel anarchistische stromingen (Halbert 2008). We zien ook een duidelijke verwijzing naar een verschijnsel dat door Leach (2008) en Katsiaficas (1997) de dekolonisatie van het dagelijks leven wordt genoemd. Dit is een vorm van individuele autonomie die zich beroept op het recht zich te kunnen verzetten tegen geïnternaliseerde culturele codes zoals de normen en waarden van patriarchie, kapitalisme en nationalisme door andere vormen van samenleven te organiseren (Leach 2008:1052). Deze dekolonisatie van het dagelijks leven staat zeer centraal in het bestaan van Christiania. Daarnaast stelde de anarchistische prins Kropotkin, één van de grondleggers van het anarchisme, dat een nieuwe (anarchistische) manier van leven alleen bewerkstelligd kan worden door de collectieve verbeelding van mensen en niet door middel van het legitimeren van bepaalde wetten via de staat (Halbert 2008). De neiging van veel jonge autonomen om buiten de samenleving te gaan leven in plaats van een vervreemd leven te leiden in de moderne en 'normale' maatschappij wordt daarom door Bookchin (1971) als centraal beschouwd binnen het anarchisme in de praktijk van het dagelijks leven (Bookchin 1971:69).

Omdat de anarchistische theorie in de loop der jaren een vieze smaak heeft gekregen, vanwege haar associatie met chaos en geweld is de term anarchisme binnen de wetenschap buiten zwang geraakt. Een veelgehoorde overtuiging beschouwt anarchisme en anarchie als een utopia, een ideale, maar onrealistische wereld. Antropologisch onderzoek naar anarchistische samenlevingen heeft echter al jaren geleden het tegendeel bewezen, zoals Barclay (1982) in zijn *People without Government* illustreert. Bovendien doen sociologen en antropologen veel onderzoek naar bewegingen met anarchistische kenmerken: bijvoorbeeld Nash (2007), die onderzoek deed naar de Zapatista opstand in Mexico in haar etnografie *Mayan Visions* en George Katsiaficas (1997) onderzocht de Europese autonome sociale bewegingen in *the Subversion of Politics*. David Graeber wijst in zijn *Fragments of an Anarchist Anthropology* (2004) op de waarde van de antropologische discipline in het analyseren van anarchie en roept op tot de erkenning van de reële mogelijkheid van anarchie. In *Constituent Imagination* (2007) neemt hij bovendien het voortouw in een stroming die gebruik maakt van militant onderzoek, waarbij wetenschap ingezet wordt om het dagelijks leven te dekoloniseren.

De term anarchisme wordt tegenwoordig veelal uit de weg gegaan, maar dit lijkt te veranderen. Omdat veel van mijn informanten zich identificeren met het anarchisme en de gemeenschap bovendien overduidelijk gekenmerkt wordt door anarchistische principes, zal ik het beestje ook gewoon bij naam noemen. Het lijkt me daarom zaak de overwegend verkeerd begrepen eerst goed theorie uit te leggen.

§1.2 *Anarchisme*

Over het algemeen wordt anarchisme geassocieerd met chaos, onordelijkheid, criminaliteit, straffeloosheid en immoraliteit. Zo is het nu en zo was het in de 19^e eeuw, tijdens de opkomst van de eerste anarchisten. Vrijwel alle wetenschappelijke werken die ingaan op het gedachtegoed van anarchisme openen hun relaas met de tegenstrijdigheden die de term oproept in het algemene gedachtegoed, waarbij de normatieve meningen en assumpties over de filosofie vaak lijnrecht staan tegenover haar werkelijke principes. Ik sluit me hierbij aan en wil beginnen met een onderscheid maken tussen de termen anarchisme en anarchie in navolging van Barclay (1982), Woodcock (1986) en Graeber (2004).

Antropoloog Harold Barclay erkent dat geen enkele anarchistisch denker een theoretisch systeem heeft gepresenteerd waartoe anarchisme kan worden beperkt (Barclay 1982: 15). Daarmee impliceert hij dus dat er geen eenduidige beschrijving is van wat de theorie van anarchisme inhoudt; een implicatie die ik toejuich, omdat ik van mening ben dat de wetenschap ook niet zou moeten streven naar een eenduidige beschrijving van de theorie, gezien de vele verschillende mogelijkheden van interpretatie van individuele vrijheid.

Voor de basis kunnen we met Proudhon (1840) terugkeren naar de betekenis van de Griekse term *anarchos*, letterlijk: 'zonder heerser' (Graeber 2004:8). Volgens Barclay (1982) verwijst anarchie dan ook naar de conditie van een samenleving waar er geen heerser bestaat.

Anarchisme is volgens hem de sociaal politieke theorie ontwikkeld in Europa tijdens de 19e eeuw, die het idee van anarchie omvat als deel en resultaat van een uitgebreide zelfreflectieve theorie van waarden, die menselijke vrijheid en individualiteit aan de basis legt (Barclay 1982:13). De George (1978) geeft aan dat er geen eenduidige betekenis bestaat van anarchisme; er is niet één bepaalde theorie die alle anarchisten aanhangen (de George 1978:92). Woodcock (1986) plaatst de discussies binnen twee ideeën: ten eerste bestaan er onenigheden over de verschillende revolutionaire methodes en dan voornamelijk over het gebruik van geweld. Immers, de overgang van een politiek gedomineerde samenleving zoals nu naar een anarchie, roept om een revolutie. De meningen verschillen over de vorm waarin de revolutie plaats moet vinden. Een voorbeeld van deze discussie zal ook terugkomen in mijn empirie. Het tweede idee gaat om economische organisatie. Volgens Woodcock (1986) bestaan de voornaamste verschillen tussen de anarchistische scholen over, wanneer

anarchie bereikt is, in welke mate Saint-Simon's *administration of things*, de planning en administratie van handel en industrie, mag worden gebruikt zonder een gevaar te zijn voor individuele onafhankelijkheid (Woodcock 1986:21).

Maar ondanks deze verschillen is er toch een aantal basisprincipes, dat, hoewel er op verschillende manieren uiting aan wordt gegeven, in alle anarchistische scholen terugkomt. De eerste gaat over het idee dat vrijheid een absoluut recht is, dat in geen geval opgegeven mag worden voor een ander goed. Dit kan opgevat worden als vrijheid in de zin van morele autonomie, rechtvaardigheid of bijvoorbeeld het belang van het maximaliseren van menselijk welzijn. Dat brengt ons bij het tweede argument. In het streven naar zulke zaken, blijkt dat zij onverenigbaar zijn met de staat, een overheid, wetgeving en überhaupt enige vorm van georganiseerde autoriteit. De mens zou er goed aan doen zich van deze instituties te ontdoen. Communautaire anarchisten als Proudhon, Bakunin en Kropotkin, welke na het bereiken van deze twee principes vervolgens streven naar het construeren en organiseren van een anarchie waarbij deze principes in acht genomen worden, voegen daarbij een derde argument: wanneer de staat en haar instituties niet langer bestaat, is er een nieuwe en betere samenleving mogelijk en deze moet ook worden geconstrueerd (de George 1978:92, Woodcock 1986: 22-24).

§ 1.2.2 *Performativiteiten in een anarchistische samenleving*

Anarchisten wijzen wetten af die gemaakt zijn en opgelegd worden door overheden, maar, zo stelt Crowder (1991), dat betekent niet dat zij regels, moraliteit of beleid afwijzen.

The anarchist society will be ruled not by coercion – force, or the threat of force – but by prudential and, especially, moral rules, self-imposed by its individual members.

Crowder 1991:2

Deze quote van Crowder behandelt twee zaken die antropologisch interessant zijn. De eerste gaat over een samenleving waarin dwang geen rol speelt. De tweede bevat de morele regels die de samenleving zouden sturen, opgelegd door haar eigen leden. Deze morele regels staan voor mij gelijk aan de performativiteiten van een collectieve identiteit. Een groep individuen die zichzelf collectief identificeert met anarchistische principes, construeert

een collectieve identiteit door middel van interactie en discussie waaruit bepaalde gedragsverwachtingen, performativiteiten of morele regels voortvloeien. De George (1978) schrijft het volgende over de morele regels in een anarchistische samenleving: hij stelt dat wanneer de regels van een samenleving morele regels zijn, ze op geen enkele manier de vrijheid van een individu beïnvloeden. Hij stelt dat er nooit sprake kan zijn van uitbuiting, omdat vrijheid en autonomie altijd ingeperkt moeten worden door een streven naar het welzijn van alle leden van de samenleving en door rechtvaardigheid: een gelijkwaardige behandeling en gelijke mogelijkheden.

Within the limits circumscribed by justice and morality, continued membership in the group merely implies that the member finds that he achieves more of what he wants by belonging than he could otherwise.

de George 1978:102

In deze quote laat de George (1978) zien in hoe individuele vrijheid zich verhoudt binnen een collectief: de vrijheid van het individu wordt in zekere zin beperkt. Het individu moet immers bepaalde sociale regels of performativiteiten volgen. Dat is de prijs die het individu moet betalen voor wat het collectief te bieden heeft.

Maar, hoe worden deze performativiteiten kenbaar gemaakt als ze ongeschreven zijn? Barclay (1986) beantwoordt deze vraag aan de hand van de theorie van Radcliffe-Brown (1959). In zijn boek *Structure and function in primitive society* (1959) introduceert hij de term sancties. Volgens Radcliffe-Brown (1959) is een sanctie een reactie van de samenleving of een groep leden van die samenleving op bepaald gedrag die ofwel goedgekeurd (positieve sancties) of afgekeurd (negatieve sancties) wordt. Hij deelt deze sancties vervolgens nog op in diffuus en georganiseerd (Radcliffe-Brown 1959:206), terwijl Barclay (1959) ze opdeelt in diffuus, religieus en legaal. Binnen een anarchistisch kader wil ik me bedienen van Barclay's (1959) onderscheid, waarbij de legale sancties refereren naar alle uitingen van goedkeuring of afkeuring van gedrag waarbij a) de taak van deze uitingen specifiek gedelegeerd zijn naar een bepaald persoon, van wie het de taak is de sancties uit te voeren, b) deze individuen de enigen zijn die de autoriteit hebben om te dreigen met het gebruik van geweld en het mogen gebruiken om hun taak te vervullen, c) de straffen die zij uitdelen beperkt gedefinieerd worden en altijd in relatie met misdaad. In onze gemeenschap vallen degenen die legale sancties uitdelen (politie agenten, gerechtshoven, gevangenis etc.), collectief

onder de noemer overheid. Legale sancties zijn wetten en bestaan als er een overheid of staat bestaat. Religieuze sancties betreffen sancties waarbij het bovennatuurlijke betrokken is. Een belofte van de hemel of bedreiging met zwarte magie zijn hier voorbeelden van. In een anarchistische samenleving, waarbij er van legale sancties geen sprake mag zijn, zijn het de diffuse sancties die de sociale orde handhaven.

Diffuse sancties zijn sancties die spontaan worden toegepast door één of meer leden van de samenleving. Je hoeft hier niet een bepaalde sociale rol binnen de gemeenschap voor in te nemen; iedereen kan deze toepassen.

Responsibility for and the right to impose the sanction is spread out over the community. Society *as a whole* has the power.

Barclay 1982:22

Om nog weer terug te grijpen naar Crowder's quote: de morele regels binnen een anarchistische samenleving worden dus gehandhaafd aan de hand van diffuse sancties. We kunnen daarom ook niet spreken van een samenleving zonder dwang. Er bestaat sociale dwang, een individu wordt 'gedwongen' zich aan te passen aan de performativiteiten, omdat er anders negatieve diffuse sancties aan te pas komen. In navolging van de George (1978) past het individu zich echter aan, gezien de voordelen van het behoren tot het collectief. Een groot verschil van een anarchistische samenleving met de moderne samenleving is echter dat de bestaande regels, ongeschreven of niet, hiërarchisch gesproken niet van bovenaf worden opgelegd, maar van onderaf door de leden van de samenleving zelf worden geconstrueerd.

§ 1.2.3 *Mutualisme en federalisme*

Reciprocity of respect, such is the principle of personal morality.

Proudhon in: Crowder 1991:103

Met deze quote kunnen we een duidelijke link leggen naar de theorie van Mauss en Levi-Strauss over reciprociteit, volgens Levi-Strauss een fundamenteel principe in elke

samenleving (Barclay 1982:14). Proudhon's mutualisme is een uitdrukking van verantwoordelijkheid nemen voor je eigen moraliteit. Een dienst ontvangen van iemand, betekent dat je ook een dienst terug moet doen. Wanneer iemand jou respecteert, dien je de ander ook te respecteren. Reciprociteit: wederzijdse uitwisseling, in een anarchistische samenleving van goederen, diensten en het volgen van morele normen en waarden. Omdat het cruciaal is voor mutualisme dat dit niet aan de hand van legale sancties wordt afgedwongen, zouden we kunnen stellen dat reciprociteit onderdeel is van de performativiteiten van een anarchistische samenleving, welke door middel van diffuse sancties kenbaar wordt gemaakt.

Naast mutualisme wordt door de klassieke denkers ook het idee van federalisme gepromoot; een lokaal gebaseerde manier van organiseren, waarbij alles in kleine groepen mensen plaatsvindt (Barclay 1982:14). De George legt uit dat het in principe de bedoeling is dat die samenwerking pas plaatsvindt als de kleine groepen niet in staat zijn hun gemeenschappelijke doel alleen te bereiken. De autonomie van elk individu en elke kleinere groep moet gerespecteerd worden door de grotere groep. Het belangrijkste kenmerk van deze manier van organiseren is, zoals al eerder aangegeven, dat de autoriteit hiërarchisch gesproken van onderaf wordt gereguleerd (de George 1978:97).

Een misconceptie van anarchisme is dat het elke vorm van autoriteit ontkent. Het anarchisme accepteert autoriteit namelijk wèl als een natuurlijk verschijnsel maar streeft naar een gelijke verdeling van macht. Volgens Barclay (1982) betekent macht het vermogen om anderen te laten doen wat je wilt. Het gaat om het hebben van invloed, door middel van logische beredenering, status, omkoperij of de dreiging met geweld, en bovendien het vermogen om die invloed uit te dragen. In zijn boek *People without Government* (1982) haalt hij in relatie tot anarchisme, macht en autoriteit Max Weber aan, die het verschil tussen de twee benadrukte: daar waar individuen meer macht hebben maar het beschouwd wordt als legitiem dat zij in dat aspect meer macht hebben, spreekt hij van autoriteit. Is het echter in de ogen van andere individuen niet legitiem dat bepaalde individuen hun macht gebruiken (misbruiken), dan is het geen autoriteit (Barclay 1982: 18-19).

Hoofdstuk 2

Context

Christiania's more than 30-year long history is a long and tangled tale of struggles, victories and defeats. Many of the people who were in on the start of the experiment are no longer with us. But the dream of a life in freedom, and the idea of a city ruled by its inhabitants, is still alive. People from far and near are still attracted by the Freetown's magic mixture of anarchy and love.

Christiania Guide 2006:3

Met de opkomst van de autonome sociale bewegingen ontstond er in 1971 in hartje Kopenhagen een autonome zone, Christiania, toen een groep van vijftig activisten een oude legerbasis kraakte in de nette buurt Christianshavn. Jonge mensen die zich teleurgesteld van de maatschappij afkeerden, probeerden in Christiania een alternatieve manier van samenleven te creëren; zij wilden daarbij gezamenlijk bewust nadenken en discussiëren over de manier waarop ze hun gemeenschap in wilden richten. Zoals de quote hierboven ook aangeeft tekent de geschiedenis van de gemeenschap zich onder andere door de vele conflicten van een nieuwe samenleving.

Midden in het centrum van Kopenhagen vormt de vrijstad een enorm contrast met de consumptiemaatschappij die normaal is voor de Deense samenleving. Mede door het vrije drugsbeleid duurt het eeuwige externe conflict met de overheid tot op de dag van vandaag voort. In 1972 krijgt Christiania de stempel van een 'sociaal experiment' en vanaf dan betalen de bewoners als collectief voor elektriciteit en water aan het Ministerie van Defensie, de wetmatige eigenaren van de grond waar Christiania op ligt. Deze term is interessant want in zekere zin heeft het Christiania's bestaan gelegitimeerd. Op Christiania's webpage worden een aantal kenmerken van een sociaal experiment gegeven. De eerste is dat mensen van buitenaf moeten kunnen leren van het experiment. Men moet met de omliggende samenleving in dialoog blijven en zich niet isoleren. Christiania is Kopenhagen's tweede toeristische attractie na het attractiepark Tivoli. Toen tijdens mijn verblijf de zon begon door te breken liepen er regelmatig groepen bezoekers rond die rond werden geleid door een Christianit. Ze vergaapten zich aan de halfnaakte man die met een handdoekje om zijn middel staat te roken in de deuropening van het badhuis, maar ook aan de prachtige

architectuur en mooie natuur. De Christianits vinden het belangrijk dat ook deze manier van leven getoond wordt, maar mijn informanten haalden er toch ook wel plezier uit om die de toeristen eens even flink te provoceren..

Het tweede impliceert een 'experiment' als een soort vrijstelling van de norm. Alles draait om het doel en de middelen kunnen alles zijn. In Christiania draait het om de dekolonisatie van het dagelijks leven en er wordt geëxperimenteerd in gedrag, organisatie, regel en betekenisgeving om die dekolonisatie na te streven. Hier zijn geen regels voor. Het derde is een leer proces. Je experimenteert omdat je de oplossing van een probleem niet weet. Op deze manier hoeft een experiment niet als succesvol of onsuccesvol bestempeld te worden. Ook mijn informanten benadrukken dat Christiania een *learning ground* is waarbij de focus op de ontwikkeling van het individu ligt. Ze experimenteren in die zin ook met hoe je als collectief het individu die ruimte kunt geven.

Ten slotte is het doel van experimentele zones om origineel, spontaan en creatief te zijn. Het moet alle mensen betrekken die betrokken willen worden en bovendien verantwoordelijkheid nemen voor participanten en de omliggende samenleving.¹

Om de zoveel tijd dreigt de overheid de vrijstad te ontruimen, maar tot nog toe is dit nooit gebeurd. De Christianits hebben deze dreigingen in het verleden op ludieke wijze opgelost, bijvoorbeeld door de creatie van het Regenboogleger (niet-gewelddadig) die tijdens de dreiging tot uitzetting op 1 april 1976 een enorm feest organiseerde waar vele mensen op af kwamen. De uitzetting werd uitgesteld en tenslotte geannuleerd, met het plan de gemeenschap te legitimeren en normaliseren. Christiania veranderde van een vrije zone waar er geen wetten bestonden in een alternatief dorpje waar anarchistische principes alleen bestaan met instemming van de overheid (Katsiaficas 1997:119).

In 1992 verbood de regering de Christianits om nog te bouwen en nieuwe mensen in te laten. Sommige bewoners trekken zich niets aan van het bouwverbod, maar de meeste Christianits beschouwen het als een grote drempel. Want wat heeft het voor nut zoveel moeite te steken in het bouwen van een huis als de politie bij wijze van spreke de volgende dag kan komen om het neer te halen omdat het illegaal is. Er is dus weinig woonruimte in Christiania en dit is een probleem. Jonge nieuwe mensen met frisse energie willen intrekken

¹ <http://www.utopiskehorisonter.dk/engelsk/notes.htm>

maar hier is geen ruimte voor. Christiania vergrijst; de meeste bewoners, activisten en initiatiefnemers van vroeger zijn nu rond de zestig.

'We need new blood!' drukken mijn informanten mij op het hart.

Daarnaast moeten de Christianits omgaan met de interne conflicten van de opkomende drugshandel. De gemeenschap voert een 'Amsterdam beleid': softdrugs als hasj en wiet mogen worden verkocht, terwijl harddrugs als heroïne, cocaïne en speed niet verkrijgbaar zijn. Christiania's drugsbeleid en het feit dat de gemeenschap een centrum is voor de handel in softdrugs is een uitgesproken vorm van civiele ongehoorzaamheid en daarmee een van de vele voorbeelden van het streven van de gemeenschap naar de dekolonisatie van het dagelijks leven. Iemand die in drugs dealt, een zogenaamde pusher, kan volgens Katsiaficas (1997) in deze context dan ook niet simpelweg begrepen worden als individueel crimineel gedrag. Het is deel van het streven naar een leven volgens zelfbeschikte normen en waarden (Katsiaficas 1997:119-120). De vrije drugshandel trok in het begin ook junks aan en daarmee agressieve politieovervallen op Christiania's hasjhandel. De gemeenschap nam het heft in eigen handen om de hasjmarkt van junk te ontdoen en de *Kvindegruppe* (de Vrouwengroep) organiseerde in 1980 een junkblokkade. De junks kregen de keus af te kicken of weg te gaan en de dealers in hard drugs werden Christiania voorgoed uitgezet. De vrouwen tekende een gele lijn in Pusherstreet, waarmee ze de fysieke grens afbakenden van de hasjhandel. Verder moest de gemeenschap om te zien gaan met drugs gangoorlogen en de vele politieovervallen die arbitraire arrestaties uitvoerden en veel geweld gebruikten.

Nog steeds houdt de politie razzia's en doen ze pogingen om Pusherstreet op te doeken, de ene keer gewelddadiger dan de andere. De Christianits zijn het gewend en beschouwen het als een irritante verstoring van de vrede.

Maar ondanks al deze conflicten was en is Christiania nog steeds een centrum voor cultuur, kunst en muziek. Vele creatieve geesten voelen zich aangetrokken door de belofte van vrijheid en zelfontplooiing en de gemeenschap maakt actief ruimte voor alle soorten creatieve expressie. Er bestaan in Christiania tenminste acht fora voor muziek. Er zijn allerlei soorten workshops opgezet die variëren van het maken van de alom bekende bakfietsen (*Christiania bikes*) tot aan houtbewerkers en fornuismakers. Er is een grote galerie. Christiania staat bekend om haar bijzondere architectuur en vroeger om haar florerende

punk en jazz scene. Regelmatig worden er in de zomer grote festivals georganiseerd, waar duizenden mensen op af komen en vele bekende artiesten voor niets komen spelen.

De pijler van de organisatie van de gemeenschap is hun zelfbestuur. Het betekent dat alle Christianits gelijkwaardig mogen participeren in het democratische proces dat beslissingen maakt over de vorm van de gemeenschap. De gemeenschap hanteert een besluitmodel van consensus, waarbij alle leden akkoord moeten gaan met de beslissing voordat hij genomen wordt. Eén van de eerste structuren die Christiania aanbracht in de organisatie van haar gemeenschap was *'the Common Purse'*, de gemeenschappelijke geldbox. Per Area (verschillende gebieden in Christiania) is er een penningmeester aangesteld die elke maand de huur int bij de bewoners van die Area. Van daaruit wordt betaald voor gas, water, licht en belastingen maar ook de organisatie van de kinderopvang, de galerie en het postkantoor. Verder functioneert de gemeenschap door middel van allerlei verschillende groepen met hun eigen meetings waarbij de inhoud en functie verschilt. De hoogst geldende autoriteit in de gemeenschap is die van *Fællesmøde* (the Common Meeting). De meeting is alleen toegankelijk voor Christianits die in Christiania wonen. Elke Christianit kan een *Fællesmøde* oproepen wanneer hij of zij in de overtuiging is dat het onderwerp de gehele gemeenschap aangaat. *Fællesmøde* wordt gebruikt om conflicten op te lossen die niet opgelost konden worden tijdens de kleinere meetings van de afzonderlijke groepen. Ook vindt het plaats om uit te zoeken hoe allerlei besluiten uiteindelijk in de praktijk uitgevoerd worden. Tenslotte wordt de Common Meeting gebruikt om bewoners te informeren over hoe onderhandelingen met de overheid verlopen. Op de politieke structuur, organisatie en besluitvorming zal ik later dieper ingaan.

Hoofdstuk 3 De Christianits

Everyone here in Christiania, no matter what group they belong to, is excluded from society in a certain way. I am in a way and they are in a different way. So even though you wouldn't be friends with the big bold guy with the tattoo across his face, me and him, me the superhippie, and him the rocker, we can still get drunk in Woodstock together or sit around and talk about everyday life. Because we still feel we're under the same banner of being excluded in whatever way.

Michael

Christiania staat bekend en is berucht om haar diverse populatie. Met haar 900 inwoners heb ik bij lange na niet genoeg Christianits gesproken om het idee te hebben dat ik representanten uit elke groep heb ontmoet. Vele van mijn informanten geven echter het volgende aan: je vindt er de mensen die de normale samenleving niet kan gebruiken. Allen zijn op een bepaalde manier van de normale maatschappij uitgesloten. In principe kun je de bewoners in twee categorieën opdelen: zij die door de maatschappij teleurgesteld zijn en andersom - zij die de maatschappij hebben teleurgesteld.

Voor de eerste groep, zij die door de maatschappij teleurgesteld zijn, is een leven in Christiania een zeer bewuste keus voor de dekolonisatie van hun dagelijks leven: idealisten, anarchisten en hippies die geïnteresseerd zijn in een alternatieve manier van leven en kunstenaars en artiesten die in de gemeenschap de vrijheid en inspiratie vinden om zich creatief te ontplooiën. De tweede groep, zij die de maatschappij hebben teleurgesteld, vindt in Christiania een veilige plek en wordt ondanks hun criminele achtergrond zoals verslavingen en allerlei psychische problemen, geaccepteerd. Deze mensen leveren op hun eigen manier en in hun eigen tempo een bijdrage aan de gemeenschap of de hasjhandel. Christiania biedt iedereen de mogelijkheid de kolonisatie van het dagelijks leven af te schudden, een nieuwe manier van leven te construeren en in sommige gevallen biedt de gemeenschap een tweede kans. Hoewel deze categorieën op deze manier te onderscheiden zijn, zijn het geen discrete groepen. Individuen kunnen in beide situaties verkeren.

Er is ook nog een andere groep die naar Christiania getrokken wordt, die er niet woont, maar wel participeert in één van de vele werkcollectieven of initiatieven van Christiania. Voor velen van hen is Christiania hun tweede thuis, hun basis.

Mijn informanten zijn de jonge mensen. Het huis waar ik woonde was een verzamelpunt voor creatieve geesten, anarchistische rebellen, levensgenieters en stuk voor stuk ondernemende mensen. Mijn collega's bij de baantjes die ik had in Operaen en Byens Lys waren jonge energieke mensen die mij met open armen ontvangen hebben en mij meer dan welkom hebben laten voelen.

§ 3.1 *Christiania, du har mit hjerte*

In Christiania staat een witte steen waar met rode letters op geschreven staat: *Christiania, du har mit hjerte* oftewel, Christiania, je hebt mijn hart. Mijn informante Ina vertelde dat zij toen zij die steen voor de eerste keer zag besepte dat het waar was en dat Christiania haar hart al had gestolen voordat ze ook maar wist wat het inhield. ‘Soms,’ zei ze, ‘word je verliefd op iemand en misschien vind je die persoon wel helemaal niet leuk of wil je niet verliefd worden. Maar je kunt het niet helpen, je wordt gewoon verliefd. Dat is met mij en Christiania gebeurd, ik ben verliefd geworden op deze vreemde kleine gemeenschap met haar rare mensen die tegen je schreeuwen..’²

De Christianits spreken van liefde voor de gemeenschap, vanwege een ondefinieerbare *vibe* of *Christiania feel*. Maar in feite wordt die liefde opgewekt door de mogelijkheid die de gemeenschap het individu biedt. De mogelijkheid om zichzelf creatief, intellectueel en organisatorisch te ontplooiën. Dit is een unieke mogelijkheid voor de dekolonisatie van hun dagelijks leven waar in de ‘echte’ wereld geen ruimte is. Daaruit is een bloeiende culturele scene voortgevloeid.

² Interview Ina 5-04-2011

§ 3.2 *De strijd van een Christianit*

Wonen in Christiania is een keus die elke Christianit heeft gemaakt. Die liefde voor Christiania en het verlangen om tot de gemeenschap en het collectief te behoren brengt volgens mijn informanten wel strijd met zich mee. Mijn informanten Bue en Philip participeerden zeer actief in Christiania maar woonden er niet. Ze gaven beiden als reden op dat ze geen zin hadden in die constante strijd om gewoon te kunnen *zijn*.³ Deze strijd om te *zijn* is zowel een interne als een externe strijd: namelijk de rol van het individu in het collectief en die van de gemeenschap als geheel, die in haar huidige vorm bedreigd wordt door de Deense overheid.

§ 3.2.2 *De interne strijd: de druk van het Christianit zijn*

De interne strijd omschreef informante Maja als het gevecht om als ware Christianit te worden geaccepteerd. Toen ze terugkwam van haar reis naar Thailand van twee maanden, had ze voor het eerst het gevoel erkend te worden als ware Christianit. Ze had zeven jaar gependeed om zichzelf te bewijzen in de gemeenschap en haar talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Eindelijk kreeg ze daar erkenning voor. Plotseling opende de lokale supermarkt de deur nog voor haar na sluitingstijd en vroegen mensen haar om haar mening en hulp.⁴

You choose to become a Christianit. It's a choice and every choice has its consequences and a price to pay, you know. And in Christiania, I think the price to pay is that you're a Christianit and you're that 24 hours a day, you never let it go. You can feel too much of a pressure on you, you can feel not good enough. You can feel so many things, because you have to work for Christiania to be here. People recognize me now as a true Christianit. And that's the fight about being here. That is to become this true Christianit, because what is this true Christianit? It's the right attitude and it's the consistency that you have every day to reconfirm yourself in the collective.

³ Interview Bue 3-04-2011, Interview Philip 5-04-2011

⁴ Interview Maja 5-04-2011

Veel mensen in de gemeenschap beoordelen de ander op hoe graag diegene iets wil. Mijn informanten vertellen dat als je laat zien dat je echt graag iets wilt je daarmee respect wekt bij anderen en je dan meer kunt bereiken.⁵ Ina geeft aan dat er door die performativiteit als gedragsverwachting je altijd zult moeten vechten voor wat je wilt en dat er daarom veel 'sterke' geesten zijn in Christiania.⁶ Ze neemt hierbij Byens Lys als voorbeeld. De bioscoop is collectief georganiseerd en zoals overal in Christiania heeft het initiatief geen baas. De groep als geheel is verantwoordelijk voor wat er gedaan moet worden en beslissingen worden door middel van consensus gemaakt. Iedereen moet het eens zijn met wat er wordt besloten.

'Stel je voor,' zegt Ina, 'dat jij daar graag een film wilt laten zien. Het is dan absoluut niet vanzelfsprekend dat die film zal worden getoond. Daar moet je echt voor vechten. Als jij die film wilt laten zien omdat je denkt dat het ergens goed voor is of dat het mensen zal inspireren, dan moet je daarvoor opkomen. Op die manier kan de toon hier [in Christiania] hard worden omdat je moet vechten als je je zin wilt krijgen!'⁷ Deze uitspraak strookte wel met mijn beeld van Ina want de eerste twee keren dat ik haar zag, bij twee verschillende meetings (in Operaen en in Byens Lys), nam zij een prominente plek in tijdens hevige discussies waarbij de emoties hoog opliepen.

De toon kan hard worden maar deze manier van doen zorgt ervoor dat mensen constant moeten reflecteren op hun gedrag en wat het is dat ze werkelijk willen. Wat is de confrontatie waard en wat niet? Hoe kan ik andere mensen overtuigen dat mijn idee het beste idee is? Wanneer moet ik compromissen sluiten en wanneer niet? Dit proces van zelfreflectie sluit direct aan bij de stimulans die Christiania's organisatie geeft voor de ontplooiing van het individu. Hier zal ik later nog op terug komen.

⁵ Interview Michael 24-03-2011

⁶ Interview Ina 5-04-2011

⁷ Interview Ina 5-04-2011

§ 3.2.3

De externe strijd: de druk van een onzeker leven

Christiania is een kraakgemeenschap en haar bewoners wonen er in principe illegaal. Zes jaar geleden startten er verschillende rechtszaken over het voortbestaan van Fristaden Christiania in haar huidige vorm. Ontelbaar keren zijn haar bewoners met uitzetting bedreigd. Het huis waar ik verbleef, Vadestedet, werd nog maar twee jaar geleden met de grond gelijk gemaakt door de politie. Er ontstonden enorme rellen en mijn huisgenoot en informant Emil vertelde dat er bij het neerhalen van Vadestedet een record aan traangas verbruikt was. Diezelfde dag bouwden de bewoners samen met hun vrienden, burens en andere sympathisanten de eerste verdieping van het huis weer op. Inmiddels is het twee keer zo groot als voor de verwoesting en wordt er nog steeds gebouwd aan de tweede verdieping.

De Christianits staan onder een constante druk want hun leven is onzeker. Er is een angst om op een collectief niveau nieuwe initiatieven op te zetten, nieuwe fora te bouwen of op individueel niveau zelfs maar een groentetuintje te planten. Het kan maar zo zijn dat het de dag erna wordt weggenomen of vernield. Een aantal van mijn informanten ervaren deze onzekerheid echter als één van de hoofdredenen van hun aanwezigheid in Christiania zoals bijvoorbeeld mijn vrolijke en charmante huisgenoot Emil. In een discussie na een *Fællesmøde* over Christiania's besluit om als collectief het land en de huizen van de gemeenschap te privatiseren zei hij het volgende:

I want to be in the opposition. I don't want to be accepted. I don't need to be accepted. If they legalise Vadestedet's first floor, I will build a second one. Being an outlaw gives me a kick. It's not just about, fuck the system. It's about that I want to lead my life the way I want to. I was born free and I have the right to eat, live somewhere and live life how I think is best. I don't believe in the monetary system, I don't understand how you can divide up things like land and make people pay for it. I believe you have the right to take what you need, which is the case in squatting and shoplifting.

I need to prove myself that I can lead the life I want without having to adapt to normative values who will tell you that you need certain things. In this small circle here, my collective, my friends, the people who visit here, this is where I can make a big difference. It's where I'm willing to put all my energy and that's why I'm prepared to

make compromises if the rest of Christiania wants this [*buy Christiania as a collective*].

As long as we'll stay the way we are.

Emil

Emil maakt hier duidelijk wat zijn individuele standpunt is over de reden dat hij in Christiania is: hij wil zelfbeschikking over zijn eigen leven en heeft daarbij geen maatschappij nodig die hem vertelt hoe dat het beste moet. Een belangrijke opmerking die hij maakt is dat hij het ideaal van Christiania zo belangrijk vindt dat hij daarvoor bereid is compromissen te sluiten en in zekere zin te 'buigen' voor het collectief. Zolang dit ideaal nagestreefd kan worden, maakt het hem uiteindelijk niet uit of het land waarop hij woont gekocht is of niet. In het begin van dit hoofdstuk heb ik twee categorieën onderscheiden binnen de Christianits. De visie die Emil hier uitdraagt past bij de visie van de eerste categorie: zij die teleurgesteld zijn in de maatschappij en voor wie het een bewuste keus is om in Christiania te wonen om op die manier hun dagelijks leven te dekoloniseren. De externe strijd is voor Emil een manier om zijn dagelijks leven te dekoloniseren en daarmee de hoofdreden is voor zijn leven in Christiania.

THE MIGHTIEST MONSTER PARTY OF ALL TIME!

**THE MOST
COLOSSAL
CONFLICT
THE SCREEN
HAS EVER
KNOWN!**

**BYENS LYS
STØTTEFEST**

ALL NEW!

IN COLOR

DEN 18. MARTS I BYENS LYS KL.20-04

LIVE MUSIK OG DJ'S LIVE MUSIK OG DJ'S LIVE MUSIK OG DJ'S LIVE MUSIK

Afbeelding 5.1: Flyer voor het benefietfeest in Byens Lys

Hoofdstuk 4 Samen creëren

We zijn al een week aan het proberen de perfecte wortelcake te bakken. Hij is steeds ofwel te 'mushy' ofwel niet gerezen. 'Ik vroeg me af of jij misschien voor die avond voor de muzikanten en het personeel eten kunt verzorgen?' vraagt Michael aan Anna terwijl ze het deeg in elkaar flanst. Ik zit aan de keukentafel te breien en drink met Emil koffie uit glazen potten die als mokken fungeren. 'Het zal voor ongeveer vijftwintig personen zijn.. Wij vergoeden natuurlijk alles.' Met 'wij' doelt Michael op de groep mensen die bezig is een benefietconcert voor Byens Lys te organiseren. De bioscoop heeft een nieuwe muziekinstallatie nodig en omdat het een niet op winst gericht collectief is, is er geen geld om die installatie aan te schaffen. Een aantal vrijwilligers die op zondagen de bioscoop draaien, hebben daarom besloten een groot feest te organiseren om het geld in te zamelen. Samen organiseren, zo krijgen de Christianits de dingen voor elkaar. In Christiania geldt: als er iets moet gebeuren is het aan de Christianits om daarvoor te zorgen, want er zijn geen autoriteiten tot wie je je kunt wenden. Natuurlijk is dit een consequentie van de anarchistische insteek van de gemeenschap. De Christianits zijn veel meer op zichzelf, maar vooral op elkaar aangewezen. Op deze manier zijn de Christianits zich altijd zeer bewust van hun agency, die ze kunnen inzetten om hun directe gemeenschap te beïnvloeden en te veranderen.

'Ja leuk,' zegt Anna, 'Veganistisch?' 'Doe maar.' zegt Michael, 'Dan kan iedereen sowieso mee eten.' Ik zie mijn kans, Anna kan geweldig koken en ik wil graag met haar samenwerken om meer te leren van de vegetarische en veganistische keuken. Het is opvallend hoe gewoon een vegetarisch of veganistisch dieet in Christiania is. Naast gezondheid motiveren mijn informanten dit altijd vanuit ideologische overwegingen, bijvoorbeeld dat zij de bio-industrie niet willen ondersteunen of zich zorgen maken om de impact die de vleesproductie heeft op het milieu. Het toont hoe bewust Christianits keuzes maken over de invloed van hun eigen acties op een groter geheel, waar in de gewone maatschappij in de meeste kringen vaak niet bij stil wordt gestaan. De afspraak staat. Anna en ik gaan samen het eten verzorgen op 18 maart.

Die zondag ligt, net als de week ervoor, een A4tje achter de bar waar slordig wat tijden op stonden geschreven. Als de gasten weg zijn na de filmvertoning komen de vrijwilligers even

samen, om zoals elke week te besluiten welke film we volgende week gaan vertonen.

Michael maakt van de gelegenheid gebruik om er meteen een korte meeting van te maken over het feest. Op het A4tje kunnen geïnteresseerden hun naam opschrijven als ze een shift willen draaien. 'Anna van Vadestedet en Ying zorgen voor het eten. We moeten alleen even bedenken wat we qua drank willen doen.' Er volgt een discussie over de hoeveelheid sterke drank en de verschillende soorten shotjes die we kunnen schenken.

Bij de organisatie van een evenement als deze komt een boel kijken. Ondanks dat is er geen sprake van een vrijwilligerscoördinator die de shifts indeelt voor de werknemers die avond of iemand die een begroting opmaakt. Als individu moet je zelf initiatief nemen door op het papiertje aan te geven wanneer je wat wilt bijdragen en als je daar geen zin in hebt is het om het even. Op een informele manier wordt het individu de mogelijkheid gegeven om op zijn of haar eigen manier bij te dragen. Agency tonen is een vanzelfsprekendheid; Christianits zullen elkaar nooit dingen opleggen die ze niet willen doen maar als je nooit initiatief toont zullen ze je ook nergens bij betrekken.

Hoewel ik zowel Michael als Thomas bijna dagelijks zie en spreek gaat de meeste organisatie van het feest aan mij voorbij. Christiania is net Facebook in het echte leven, afspraken worden in het voorbijgaan even gauw gemaakt en vaak weet iedereen via via wat er gaat gebeuren, waar ze aan toe zijn en wie er betrokken bij zijn. Concerten en feesten als deze worden op een heel informele wijze geregeld en bovendien zijn aan de ingrediënten voor een goed feest in Christiania gemakkelijk te komen: een mooie locatie en goeie muziek zijn binnen handbereik. De optredens zijn snel en moeiteloos geregeld, want door Christiania trekt veel muzikanten door haar grote aantal aan muzikale platformen. Michael's band *a Key is a Key*, Ina, Lumia en Ruth Anna's *Birds of Clay* en Emil's solo show zijn voor de hand liggende keuzes. Daarnaast schakelen ze wat andere bevriende muzikanten in.

Een paar dagen voor aanvang probeer ik Anna te pakken te krijgen om afspraken te maken over de eetplannen. Ze is erg druk en pas een dag van tevoren vinden we de tijd om na te denken over wat we gaan maken. We spreken af de volgende ochtend om negen uur boodschappen te gaan doen.

List

FAAFCL : Sweet potatoes / Mushrooms

SALAD ✓ ① GRATED ROOTSFRUITS - Ginger, dried pineapple

✓ ② Cabbage, apples, mint, Roasted nuts

✓ ③ GREEN SALAD → TOASTED SEEDS, RED ONIONS

DRESSING

TAHIN - LEMON, GARLIC

Ginger -

Mustard -

Afbeelding 5.2: Menu voor 18-03

De volgende dag loopt alles, zoals ik al had verwacht na een aantal weken in Christiania, totaal anders dan gepland. Veel te laat gaan we boodschappen doen en we vliegen van hot naar her om goedkoop uit te zijn. Eenmaal thuis gaan we onmiddellijk aan de slag. Emil vergezelt ons in de keuken en voorziet ons van achtergrondmuziek. Hij moet zijn repertoire van die avond nog doornemen en al zingend, gitaarspelend, rokend en koffie drinkend verlicht hij ons werk met zijn goede humeur. 'I'm just a hippie, with a guitar, until they go too far..' zingt hij. Hij heeft me beloofd wat van zijn teksten te vertalen in het Engels en laat me een beginnetje horen. Een aantal van zijn liedjes gaan over Christiania en Vadestedet en deze vallen altijd goed in de smaak.

In een van zijn liedjes bootst hij een gesprek na tussen hem en een agent. De woorden van de agent zingt hij in een heel lage stem en zijn eigen woorden doet hij wat hoger. In het liedje wordt er 's ochtends vroeg bars op de deur geklopt en Emil, die nog ligt te slapen, doet een beetje duf de deur open. De agent die voor de deur staat vraagt hem wat ze hier doen, waarom ze hier wonen en zegt dat ze het recht niet hebben om hier te blijven. Als ze niet weggaan dan zal hij hen uitzetten en het huis neerhalen. Dit is natuurlijk een referentie naar Vadestedet's uitzetting van twee jaar geleden en de situatie is er één waarvan alle Christianits zich bewust zijn dat het elk moment kan gebeuren. Sommigen zijn hier bang voor, maar Emil niet. In zijn liedje antwoordt hij de agent als volgt: Wat ze ook doen, we komen terug en we bouwen alles weer op. Ze kunnen ons niet breken. Het is een directe referentie aan een belangrijke collectieve noemer van Christiania: de gemeenschappelijke vijand, waar ik uitgebreid op in zal gaan in hoofdstuk 6. Alle Christianits kunnen zich met zo'n tekst identificeren, die onzekerheid en de gemeenschappelijke vijand. Emil's wil om te vechten voor zijn huis en daarmee Christiania is een enorme boost voor het zelfvertrouwen van zijn luisteraars en versterkt op die manier de collectieve identiteit.

Bijna twee uur te laat (Anna wilde tussendoor haar haar nog laten knippen) komen we uiteindelijk met een bakfiets vol eten aan bij Byens Lys waar we met open armen ontvangen worden. Het is geen probleem dat we te laat zijn, iedereen vindt het geweldig dat en ook wat we hebben gekookt. Anna en ik besluiten gauw nog even Badehuset, in te duiken, het badhuis, voor het feest begint. Emil is net begonnen met zijn optreden als we binnenglippen. Trots kijken we naar onze huisgenoot.

De avond is enorm goed. Het gevoel, de stemming en de sfeer die er heerst ademt in alles Christiania. Het ligt niet alleen aan het feit dat de mensen achter de bar, op het podium en op de dansvloer allemaal elkaars vrienden, huisgenoten of collega's zijn. Het is niet enkel dat vrijwel alle mensen die er rondlopen elkaar kennen of elkaar in ieder geval al eens eerder hebben gezien. Het is ook de bewondering die ze voor elkaar voelen als ze elkaar zo prachtig muziek horen maken en een trots dat ze voelen voor Christiania als bijna elk bandje wel een of meer nummers over hun geliefde gemeenschap ten gehore brengt.

Dit geheel is zo'n belangrijk deel van Christiania's collectieve gevoel. Thomas gaf mij per ongeluk eens een prachtige quote die ik sindsdien niet weer uit mijn hoofd heb kunnen krijgen.

I think that the idea of individualism that we have here is very closely connected to the development of art and the development of the realisation that each individual has a unique expression.

Thomas

Bij Christiania's unieke idee van individualisme is de identiteit van het individu vaak niet los te zien is van die van het collectief. We toonden eens een Indiase Bollywood film in Byens Lys, waarbij de hoofdrolspeler zong: 'Als je één vinger in de lucht steekt zal hij breken, maar reik je met tien, dan ben je sterk.' Zo'n idee geldt er ook in Christiania, samen sta je sterk. Samen organiseren ze een avond als deze en daarmee creëren ze een platform voor niet alleen muzikale en kunstzinnige uitingen, maar voor alle andere manieren waarop iemand wil deelnemen of bijdragen. Lang voor en lang na de avond zoemt het hele dorp in afwachting van de avond en daarna van het nagenieten. Zelf, maar vooral ook samen creëren is een van de belangrijkste collectieve noemers die de Christianits met elkaar gemeen hebben.

Er is veel eten over als Anna en ik de volgende dag de spullen op komen halen. We zijn net langs Pikken gefietst, een soort dropbox voor oude kleren waar iedereen van kan meenemen en dingen kan achterlaten. Een grote groep mensen is de trailer eens goed aan het uitmesten.

'Kom,' zegt Anna, 'We maken van al het overgebleven eten allemaal broodjes falafel en dan geven we dat aan hun. *Just to spread a little love!*'

Hoofdstuk 5 Christiania's gemeenschappelijke vijand

De gemeenschappelijke vijand van de Christianits. Christiania en de Ander. Voor de Christianits is de Ander is de staat, de normatieve Deense cultuur. Het is Slot og Ejendoms Styrelsen (SES) die de brieven stuurt waarin ze dreigen hen uit te zetten, het is het Hooggerechtshof die weigert akkoord te gaan met hun onderhandelingsvoorstellen. Thomas omschreef de Ander als een monster, een groot gezichtsloos monster.

It has all these minions behind the counters, desks, everywhere, saying: I'm only doing my job. And then you say, but it's so unfair! And then they say again, I'm only doing my job.

Thomas

De gemeenschappelijke vijand functioneert als een katalysator in het proces van de constructie van een collectieve identiteit. Daar waar de Christianits met hun gemeenschappelijke vijand geconfronteerd worden, komen zij dichter bij elkaar. Tegelijkertijd blokkeert de aanwezigheid en invloed van die vijand veel ontwikkelingen in de gemeenschap. De externe strijd die ik al eerder omschreven heb in § 3.2.3 kan zorgen voor onzekerheid over je toekomst in Christiania. De groei van de gemeenschap wordt belemmerd door het verbod op het bouwen van nieuwe huizen en het intrekken van nieuwe mensen. Zonder nieuwe bewoners is er minder ruimte voor innovatieve ontwikkelingen, zoals nieuwe perspectieven op de organisatie van de gemeenschap en nieuwe creatieve impulsen. Bovendien wordt het belangrijkste moment waarop de Christianits bewust construeren aan hun collectieve identiteit, tijdens de *Fællesmødes*, door de gemeenschappelijke vijand beïnvloed. De ontwikkeling van de gemeenschap wordt door de deadlines en deze gedwongen focus van de *Fællesmødes* niet op een natuurlijk beloop gelaten.

§ 5.1 11-04-2011

Met wat burens en vrienden hebben we een paar uur piepschuim verslepen en stapelen achter de rug. Zoveel piepschuim dat Michael zijn Mongoolse Yurt op het water kan laten drijven. Na deze prestatie besluiten Michael, Emil en ik een biertje te gaan drinken in Woodstock. We zijn in een vrolijke bui, de jongens op hun bakfiets en ik lekker lui bij Emil voorin. Zodra we langs Inkobben, de lokale supermarkt rijden, zien we kuchende huilende mensen onze richting uitlopen. 'There's some teargas situation going on here, can you smell it?' zegt Emil tegen mij. Als we Monefiskeren bereiken beginnen mijn ogen te tranen en keel te jeuken. Michael maakt een abrupte bocht naar rechts. 'Let's go this way..' We rijden in het donker om vervolgens een menigte agenten tegen het lijf te lopen met gasmaskers op en knuppels in de hand. Koppig banen de jongens zich een weg met hun grote bakfietsen. Als we links af willen slaan richting Woodstock wordt het traangas ons te veel: heel Pusherstreet staat blauw van het gas. 'Fuck, let's get out of here.' zegt Michael. Ik bedek mijn ogen en Emil loodst de bakfiets door de wolk van gas heen, door de hoofdingang van Christiania en rijdt in volle vaart naar de kiosk op de hoek.

'You got cash?' vraagt hij met betraande ogen, terwijl hij naar een bakje citroenen grijpt. De man achter de balie snijdt de citroenen doormidden en Emil geeft me een helft. Mijn ogen, wangen, lippen en keel steken. 'Put it around your eyes and mouth.' zegt hij en loopt naar buiten om Michael een citroen te geven. Zodra het citroensap op mijn gezicht zit vermindert de pijn en stoppen mijn ogen met tranen. Het is druk voor de kiosk, overal staan kuchende, tranende en rokende mensen. Michael en Emil groeten hun kennissen terwijl de politie verderop meer traangas afvuurt. Niemand lijkt geïmponeerd door de agressief ogende agenten in volle wapenrusting. Als rebellerende *outlaws* tonen zij weinig verbazing voor het politiegeweld en routinematig gaan ze om met de voor mij bizarre en choquerende traangas aanval. Door de dekolonisatie van hun dagelijks leven zijn mijn informanten gewend aan de dreiging van legale sancties.

Hoewel het afgelopen jaar relatief rustig is geweest wat betreft gewelddadige politie acties in Christiania, op een aantal schietpartijen en razzia's na waarbij de politie wat huizen doorzocht voor drugs, is het vanavond goed raak. Met als doel de Hells Angels die voorin Pusherstreet staan te arresteren en de hasjhandel te verstoren trokken zo'n honderd

agenten vol bewapend en met gasmaskers op Christiania in. Het was prachtig weer vandaag en daarom vol met mensen: bezoekers, pushers, toeristen en Christianits. Mijn huisgenoot Matias, die middag aan het werk als pusher, vertelt me hoe ze massaal binnen kwamen stormen en zeer provocerend door de straten liepen. Christianits vinden de politie acties maar irritant, omdat het leven in de gemeenschap totaal verstoord wordt. Mijn informanten hadden mij al verteld van de situatie waarin Christiania functioneert als oefenzone voor nieuwe rekruten, waarbij ze de zenuwachtige onervaren agenten Pusherstreet insturen. 'Tuesday is fieldday!' verkondigde Michael. Vol bewapend en op het ergste voorbereid reageren de beginnelingen zeer gewelddadig en impulsief op elke provocatie waarbij de rellen in een vicieuze cirkel terechtkomen. Beide partijen blijven elkaar uitdagen. 'We all just think, get the fuck out of here and leave us alone.' zeggen mijn huisgenoten. In hun ogen hebben de politie acties totaal geen effect op de drugshandel en ze vinden het onzin dat de staat blijft proberen om de pushers te provoceren.

Emil geeft aan dat de agressieve houding van de politie reacties opwekt. 'You'll always have that some drunk Woodstock guy starts shouting at them and when they start beating him up for it, that's when they've got the rest of the community pumped up. People will start to throw things at them, so they'll throw teargas at us.' zegt Emil terwijl we kijken hoe busjes voor de hoofdingang stoppen en een groep agenten uit Christiania komt lopen. We geven wat kuchende toeristen onze citroenen door en steken net als de rest van de mensen om ons heen nog maar een sigaretje op. Er wordt gelachen, grapjes gemaakt, biertjes gedronken en joints worden doorgegeven. De sfeer is gemoedelijk, daar bij de kiosk.

'Can you understand how situations like this will bring us close together? We all hate the cops for throwing gas at us. How can you teach your kids that the cops are there to protect you when on a regular basis they can't go out on the street, because of the clouds of gas floating around. It's strengthening us in our fight against a common enemy. Look at all these people standing here, they're not just pushers. They're tourists, visitors, neighbours, friends, regular bystanders being somewhere at the wrong time and place. But watch how they'll behave within an hour.' Emil laat hier overduidelijk zien wat voor invloed die gemeenschappelijke vijand heeft op het collectieve gevoel van de Christianits, op dat moment te merken aan het gevoel van samenzijn bij de kiosk.

Uit wat Emil mij hierboven vertelt, blijkt dat mijn informanten de politie haten. De reden hiervoor is de regelmatige en in hun ogen zinloze en onrechtvaardige invallen die zo routinematig plaatsvinden. Maar bovenal omdat de politie de belichaming is van de oppressie van de normatieve Deense maatschappij. De politie en haar repressieve aanpak is de fysieke uitvoering van legale sancties die worden opgelegd door het systeem van de staat. Voor mijn informanten is het de stupiditeit en de zinloosheid van de gewelddadige acties die hen nog heviger laat branden voor hun eigen ideaal en het streven van Christiania. Zij veroordelen het wanneer orders gedachteloos opgevolgd worden en performativiteiten klakkeloos worden overgenomen van de meerderheidscultuur en hiertegen zetten zij zich af. Volgens Ina is die gemeenschappelijke vijand een veelbesproken onderwerp in de gemeenschap. Ze zegt dat Christiania op een bepaalde manier die vijand nodig heeft om te blijven vechten voor haar rechten om te overleven of het verlangen te stimuleren om uitdrukking te blijven geven aan je vrijheid, omdat er iemand is die het van je af wil nemen.⁸ Voor vele Christianits houdt de confrontatie met de gemeenschappelijke vijand hen een soort spiegel voor. Want door te kijken naar de Ander krijgen ze een bevestiging van dat hun keuze voor Christiania een goede is geweest en de wil om ervoor te vechten komt voort uit hun besef dat het een unieke manier van leven is die voor hen het gevecht waard is. Een directe confrontatie met die vijand, zoals vanavond, brengt de Christianits dus dicht bij elkaar.

Emil's relaas wordt afgebroken als er geschreeuw uitbreekt in de menigte mensen waarin we ons bevinden. Er is net een bom afgegaan bij de hoofdingang en er wordt instemmend gejoeld. Mensen beginnen te schelden naar de politie: 'Swines! Get the hell out of here! Swines!' De groep agenten draait zich onze kant op en nog geen seconde later vliegen er traangasbommen door de lucht, die midden tussen de menigte afgaan. Mensen vluchten alle kanten op. 'Get in the bike!' roept Emil. Ik spring in de bak en zoek ondertussen naar Michael. Dan hoor ik hem: 'Nej, Nej, Nej!' Ik draai me om en zie Michael met een rokende bak. Twee van de bommen zijn in zijn fiets beland. Een aantal mensen schieten toe om hem te helpen de bommen uit zijn fiets te pakken en met volle kracht terug te gooien naar de groep agenten die ons narent. We zigzaggen wat straten door en slaan een hoek om die ons

⁸ Interview Ina 5-04-2011

terug naar de straat brengt waar Christiania's ingangen zijn, maar waar geen gas hangt. Huisgenootje Sandra heeft zich inmiddels bij ons gevoegd. Michael komt aan en we liggen een paar minuten slap van het lachen wegens het ongelukkige traangas-in-bakfiets-incident. Het is opnieuw opvallend hoe luchtig mijn huisgenoten over de situatie zijn, terwijl een toerist die ik later op de avond tegen het lijf loop zijn eerste indruk van Christiania omschrijft als een *'warzone'*.

We keren terug naar de eerste kiosk op de hoek en inmiddels hebben de activisten grote barricades op de straat gebouwd en in brand gestoken. We fietsen Christiania in om de bakfietsen te parkeren. In Pusherstreet zijn de eerste stalletjes alweer geopend. Van Matias krijg ik eenmaal thuisgekomen nog een tipje van de sluier, over hoe dit soort invallen en het tijdelijke sluiten van Pusherstreet commercieel uitgebuit wordt door de pushers wanneer de rel op zijn eind loopt. De traangasbommen roken nog wat na en we lopen er met een boogje omheen als we terug naar de hoofdingang gaan. *'And now we wait.'* zeggen Emil en Michael terwijl ze hun zoveelste sigaretje opsteken. We lopen Kasper tegen het lijf en achter ons arriveert een Christianit met een gettoblaster waar muziek uitgepompt wordt. Zoals ook eerder bij de kiosk heerst er een enorm gevoel van samenzijn. Een golfkarretje stopt met piepende remmen in de ingang en mensen beginnen de stenen uit te laden die achterin opgestapeld liggen.

De warmte van het vuur maakt ons soezig en na twintig minuten loopt Emil Christiania in om koffie te halen bij de Sunshine Bakery. *'If something happens, go for the bike.'* zegt hij tegen me, *'And don't run, just walk calmly.'* Hij is nog geen vijf minuten weg of de eerste traangasbommen landen tussen ons. Iedereen om me heen begint te rennen, terug Christiania in. Ik blijf even staan om te zien of ik Michael kan vinden en loop dan rustig Pusherstreet in. *'Watch how they'll behave in an hour.'* schiet er door mijn hoofd en ik volg Emils advies van eerder op de avond gauw op. Achter me gooien mensen stenen, maar het traangas drijft ze al gauw ook terug naar Pusherstreet. Ik herken veel Christianits, maar er zijn ook een heleboel mensen die ik nog nooit gezien heb en waarvan ik met zekerheid kan zeggen dat het geen Christianits zijn. Christiania is klein en het onderlinge contact intensief. Veel mensen die hier aan het strijden zijn, zijn sympathisanten en voorbijgangers, op de verkeerde plaats op het verkeerde moment, maar wakker geschud door het zinloze politiegeweld en verwickeld in die gemeenschappelijke strijd waar de Christianits zo routinematig in vechten. Overigens, er zitten ook relschoppers tussen, op de juiste en op het

goede moment, die de Christianits eigenlijk alleen een slechte naam bezorgen. Dat neemt niet weg dat iedereen op dat moment tegen dezelfde gemeenschappelijke vijand vecht, namelijk de politie en in die zin identificeert iedereen zich op dat met moment elkaar en dus met een collectieve identiteit. Daarom laat deze situatie zien hoe de strijd tegen de gemeenschappelijke vijand kan functioneren als collectieve noemer in de constructie van een collectieve identiteit.

Eenmaal in Pusherstreet kom ik Emil tegen met twee dampende bekers koffie in de hand. Hij gaat op zoek naar Michael en ik blijf staan bij Matias die ook weer is opgedoken. Jay loopt voorbij en we wisselen kort gebeurtenissen uit, net als iedereen om ons heen. Nieuws verspreid zich als een lopend vuurtje en ook dit beïnvloedt het collectieve gevoel. Dan komt Michael aangerend. 'Unlock the bike!' roept hij me toe. 'They're coming!' Traangasbommen exploderen wederom vlak achter ons. We maken de fiets los, ik spring bij Emil in de bak en we gaan er weer vandoor, voor de zoveelste keer die avond. Het hele dorp staat inmiddels blauw en ik haal de citroenen weer tevoorschijn. Met felle zaklampen lopen de agenten in groepen door de straten. Wij hebben ons in de bosjes verstopt en al gauw voegen zich meer mensen bij ons. Terwijl we de lampen in de gaten houden steken de jongens sigaretjes op en lachen ze om de situatie. De agenten lopen een paar keer vlak langs ons, maar ze horen en zien ons niet. Na een half uur besluiten we naar huis te gaan. Thuis treffen we Matias aan en we blijven lang napraten, terwijl de jongens een jointje roken en we thee drinken.

De volgende ochtend schuif ik met Emil achter de computer en spitten we samen de kranten door. Er staan wat korte berichtjes en een kort filmpje van de bulldozers die de barricades wegscheppen. De media vertelt het volgende verhaal: tijdens een poging Hells Angels te arresteren in Pusherstreet heeft men een grote hoeveelheid hasj geconfisceerd. Het ene berichtje stelt dat de buit bij de dader thuis lag (niet in Christiania overigens) en het andere verhaalt dat het gaat om een hoeveelheid hasj waard in kronen: van fysieke drugs was geen sprake. Van de rellen wordt vrij weinig melding gemaakt.

Nog overrompeld door de gebeurtenissen van de vorige avond ben ik stomverbaasd over het minieme en eenzijdige media verslag. Het verklaart absoluut niet hoe de confiscatie van drugs die zich niet eens in Christiania bevonden uit konden monden in een rel als die van gisteravond. Bovendien, door de verdoezeling van het politie geweld en de eenzijdige

verslaggeving van de media, wordt de beeldvorming over Christiania in de publieke sfeer compleet verdraaid. Het proces van *othering* neemt hier een interessante vorm aan, omdat Christiania meestal alleen in relatie met drugs en Pusherstreet in de kranten verschijnt en veel Deense burgers daarom een slecht beeld hebben van de gemeenschap, zonder dat ze er ooit zijn geweest.

Emil moet wat om me lachen. 'Zo gaat het nou eenmaal,' zegt hij. Hij raadt me aan om Thomas te pakken te krijgen die dag. Hij is verantwoordelijk voor de perstelefoon. Als ik later die dag in Monefiskeren zit schuift hij inderdaad bij me aan. Hij ziet er rustig uit en ik vraag hoe dat kan na een avond als gisteren. 'Christiania heeft geen commentaar.' zegt hij. Er moet eerst een meeting plaatsvinden met de persgroep voordat er ook maar uitspraken gedaan kunnen worden. Wat hij ook zegt nu, het zal altijd een slecht effect hebben op Christiania's imago, zegt Thomas. Door geen commentaar te geven zorgt hij er dus voor dat Christiania op geen enkele manier bijdraagt aan het negatieve *othering* proces dat de media in gang zet, die selectief quotes en zinnen uit kan kiezen waardoor de betekenis verdraaid kan worden. Michael schuift aan en uitgebreid krijgt Thomas verslag van Michael's bakfietsongelukje.

Iedereen die ik spreek die dag doet even verslag van zijn of haar ervaringen van de avond ervoor. In Pusherstreet gonst het van de sensatieverhalen. Je ziet Christianits een rondje maken langs alle plekken in het dorp om daar verhaal te halen. Ook ik maak een rondje en in Operaen krijg ik van Sofie in geuren en kleuren een verslag van hoe ze gisterenavond allemaal vastzaten in een Operaen vol traangas en hoe ze er niet uit konden omdat buiten nog veel meer traangas was. Voor het eerst dat ik hier ben voel ik dat Christiania een geheel is en de confrontatie met hun gemeenschappelijke vijand heeft hen weer een gemeenschappelijke ervaring en daarmee punt van identificatie gegeven.

Later die week verklaart de Ugespejlet, Christiania's lokale weekkrant, dat er geen Christianits betrokken waren bij de rellen. Ook de persgroep vertelt hetzelfde verhaal naar de media toe. Ze proberen hiermee in principe het *othering* proces van de Deense maatschappij in Christiania's voordeel te draaien en liegen, omdat de media toch maar eenzijdig verslag doet van de rellen. 'Wat kunnen we anders? Het maakt toch niets uit.' zeggen veel informanten.

§ 5.2 *Fællesmødes en Christiania's rechtszaak*

Tijd om te reflecteren op de gebeurtenis en eventueel actie te ondernemen is er niet. De *Fællesmødes* hebben andere, meer dringende zaken te bespreken:

In de tweede week van mijn veldwerk op 18 februari 2011 verloor Fristaden Christiania een rechtszaak in het Hooggerechtshof tegen de overheid en de SES. Deze zaak betrof in het kort samengevat de privatisering van het land en de huizen waar de Christianits wonen. Als gekraakte gemeenschap behoort het gebied waar Christiania zich bevindt aan de overheid toe. Hoewel in het verleden de gemeenteraad van Kopenhagen en de Deense overheid al vele malen heeft geprobeerd Christiania te ontruimen is op het zo nu en dan vernietigen van een aantal huizen en het uitzetten van haar bewoners na, nooit een grootschalige actie ondernomen om de hele gemeenschap te ontruimen. Dat geld verspillen ze volgens Emil aan het soort acties zoals op 11 april. De maat is echter na 40 jaar zo langzamerhand vol, volgens de rechtse regering van Denemarken die inmiddels al tien jaar aan de macht is. Christiania is hen een doorn in het oog.

Zes jaar geleden startten verschillende rechtszaken over het voortbestaan van Fristaden Christiania. Christiania heeft zich altijd hardnekkig verzet maar het lijkt alsof haar bewoners moegestreden zijn. De *Fællesmødes* die volgden na het verliezen van de rechtszaak waren stuk voor stuk gericht op de onderhandelingen met de overheid om Christiania inderdaad te privatiseren. De Christianits stonden toen ik mijn veld verliet voor de enorme uitdaging om vòòr twee mei 2011 te komen met voorstellen hoe deze privatisering er volgens hen uit moet komen te zien. Er werd over vragen gediscussieerd als: Kopen we als collectief of als individu? Hoeveel zouden we bereid zijn te betalen? Hoe zit het met de zelfgebouwde huizen en de huizen buiten het centrum van Christiania aan het meer? Er was inmiddels wel overeengekomen dat Christiania als collectief bereid is te kopen.

Fællesmøde is de belangrijkste situatie waarin gezamenlijk geconstrueerd wordt aan een collectieve identiteit. De eerder genoemde zaak waarbij de agressors in een zeer gewelddadig incident na hun verbanning van drie maanden weer participeren in Christiania, heeft voor veel oproer gezorgd. Operaen, waar het incident plaatsvond, wil de daders niet

meer toelaten in het gebouw en er zijn allerlei discussies gaande over waar de grens van Christiania's vergevingsgezindheid moet liggen. Een zaak voor een *Fællesmøde*. Echter, door de druk van de overheid en de onderhandelingen is er op het moment geen ruimte om met dit soort conflicten om te gaan. De ontwikkeling van de gemeenschap staat in die zin stil. Een andere belangrijke obstructie voor de constructie van een collectieve identiteit die de overheid de Christianits opdringt is dat zij de Christianits op een bepaalde manier dwingen om te denken en handelen zoals zij. Hoewel de hele reden van Christiania's ontstaan een drang naar dekolonisatie van het dagelijks leven is, worden zij alsnog gedwongen om zich op een bepaalde manier aan te passen aan het systeem. Bovendien worden er wetten met legale sancties gecreëerd en neemt de gemeenschap een kapitalistisch standpunt in wanneer ze akkoord gaan in de vorm van huurcontracten en koopcontracten. Het hele idee van privatiseren gaat in tegen Christiania's collectieve streven naar een alternatieve samenleving. De meeste informanten in mijn eigen cirkel willen ook helemaal niet privatiseren.

We just don't get it. How can they say it's theirs to sell when we're the ones who build it all?

Michael

Mijn informanten maken grapjes na de *Fællesmødes*. 'Prima, we kopen Christiania voor één kroon en als we het dan gekocht hebben zeggen we: Alsjeblieft, we hoeven het niet meer.' Een prachtig voorbeeld van wederom dat streven naar dekolonisatie van het dagelijks leven: We doen alsof we ons aanpassen aan hun regeltjes en ons laten koloniseren maar vervolgens doen we zoiets onverwachts en onverklaarbaars dat maar duidelijk moge zijn dat we zeker niet gekoloniseerd zijn. Andere informanten die zeer actief participeerden in Christiania heb ik geen één keer gezien op de *Fællesmødes*. 'Ik ben het er niet mee eens, dus ik zal me dan toch alleen maar ergeren..' zei Lucas toen ik hem ernaar vroeg. Ik vroeg me af waarom ze dan niet juist naar die meetings kwamen, om hun mening te verkondigen, om de gemeenschap ervan te proberen te overtuigen om niet te kopen. Is Christiania daar niet juist de plek voor? Al eerder gaf Emil antwoord op deze vraag. Als de rest van Christiania zo graag wil kopen, dan gaan mijn informanten er wel mee akkoord. Ze beseffen zich dat het een

eeuwige discussie is en ook dat er nou eenmaal beslissingen genomen moeten worden. Men geeft om Christiania en haar ideaal, zoveel dat ze bereid zijn compromissen te sluiten ten koste van hun eigen overtuiging; om het collectief tegemoet te komen.

Hoofdstuk 6 Een alternatieve manier van politiek organiseren

Christiania's toeristengids opent het hoofdstukje over haar politieke organisatie met de volgende zinnen:

Christiania has represented criticism of and opposition to the ruling powers since its birth in 1971. The Freetown has always experimented with creating a society built on a large degree of active participatory democracy dedicated to the possibility of individual freedom and self-fulfilment.

Christiania Guide 2006:19

Vervolgens omschrijft de gids de structuur van de gemeenschap, hoe zij georganiseerd is in de vorm van kleine autonome groepen met elk hun eigen doel, taak en meeting, wat de functies ervan zijn en hoe de lokale economie werkt. Wat mij echter vooral interesseerde is hoe de gemeenschap de inhoud van de bovenste twee zinnen op het gebied van politieke organisatie in de praktijk heeft gebracht. De woorden impliceren dat de gemeenschap een andere manier van politiek organiseren heeft dan *'the ruling powers'*. Ik vroeg mij af op welke aspecten Christiania's politieke organisatie afwijkt van de Deense (en daarmee dus oppositie en kritiek op de regering representeert), wat haar betekenis is van een actieve participatieve democratie en hoe deze vrijbaan geeft aan individuele vrijheid en zelfbeschikking. De kritiek en oppositie die Christiania volgens hen representeert heb ik organisatorisch in twee vormen teruggezien: de manier waarop hiërarchie wordt benaderd in Christiania en de manier van besluitvorming.

In dit hoofdstuk zal ik kort ingaan op Christiania's federalistische manier van politiek organiseren en hoe hiërarchie en besluitvorming hierin benaderd worden. De praktijk hiervan leidt tot een enorm veld van mogelijkheden waarbij *the common law*, individuele zelfontplooiing en zelfbeschikking aan de basis liggen.

§ 6.1 *Christiania's geschreven en ongeschreven regels*

Christiania's Common Law is te vinden op posters die door de hele gemeenschap hangen. Het bestaat uit twaalf regels, waarvan de vier belangrijkste zijn: geen geweld, geen wapens, geen hard drugs en geen rocker badges. Daarnaast is de zone autovrij, mag er geen vuurwerk verkocht worden en is het verboden om een kogelvrij vest te dragen. Naast de *common law* bestaan er geen officiële regels of wetten en ook zijn er geen vaststaande legale sancties. In zowel het Deens als het Engels prijkt de volgende zin:

Christiania's commitment is to create and sustain a self-governing community in which everyone is free to develop and express themselves, as responsible members of the community.

Christiania's Common Law

Deze zin is Christiania's vaststaande collectieve identiteit waarmee alle bewoners zich identificeren. Het is de basis voor haar politieke organisatie en ze impliceert ook onmiddellijk de twee belangrijkste performativiteiten in de zin van geconstrueerde gedragsregels. De eerste regel is dat iedereen vrij moet zijn in zijn eigen ontplooiing en zichzelf moet kunnen zijn. De eerste is dat iedereen vrij moet zijn om zich te ontwikkelen en uit te drukken als zichzelf. Dat betekent automatisch dat als je ervoor kiest om in Christiania te gaan wonen, je zult moet tolereren en respecteren dat andere individuen zich anders uitdrukken en ontwikkelen dan jij. Jay stelt dat je in Christiania tolerant moet zijn omdat er zoveel verschillende mensen wonen. Hij denkt dat wanneer je zelf niet tolerant bent je waarschijnlijk ook niet de behoefte hebt om naar Christiania te komen. Hij en ook andere informanten benadrukken dat wanneer iemand deel uit wil maken van het collectief, dan kan dat altijd. Het feit dat iemand deel uit *wil* maken en bij *wil* dragen impliceert bijna automatisch dat iemand zich met Christiania's performativiteiten identificeert. Dat brengt ons bij de tweede gedragsregel die *the Common Law* voorschrijft:

Van de bewoners en gebruikers van de gemeenschap wordt verwacht dat ze zich verantwoordelijk gedragen. Je ben zelf verantwoordelijk voor je keuzes en acties en wil je dat niet, dan wordt je op je plek gewezen en zul je het moeten leren. Je kunt niet alleen

nemen van de gemeenschap en niets teruggeven. Mutualisme of reciprociteit is daarom natuurlijk gedrag in Christiania.

Natuurlijk zijn er mensen die zich niet tolerant opstellen. Natuurlijk zijn er mensen die zich niet altijd even verantwoordelijk gedragen. Maar mijn informanten benadrukken dat Christiania een plaats is om te leren en de één leert nou eenmaal minder snel dan de ander. Door middel van diffuse sancties worden mensen hun plaats gewezen en dan proberen ze het nog een keer of gaan ze weg uit de gemeenschap.

§ 6.2 *Christiania's federalisme*

Christiania heeft zichzelf georganiseerd in kleine autonome groepen, sociale cirkels van mensen die samen werken om verschillende doelen te bereiken of taken te vervullen. Om dat te bewerkstelligen houden de groepen heel veel meetings. We kunnen de verschillende groepen onderverdelen in drie categorieën:

De eerste categorie bestaat uit de verschillende Area's en wooncollectieven. Christiania heeft ongeveer 900 inwoners en is opgedeeld in vijftien Area's. De grootte van elke Area verschilt van slechts zestien inwoners tot meer dan tachtig inwoners. Het streven is om elke maand een Area meeting te houden, waarvan de resultaten worden gepubliceerd in de *Ugespejlet*, Christiania's lokale krant. In de kleine Area's waar ik heb gewoond, Bjornekloen en den Blå Karamel, vonden de meetings echter plaats wanneer dat nodig werd geacht. In Bjornekloen kwam het wel eens voor dat er maanden geen meeting werd gehouden.

De tweede categorie bestaat uit de vele werkcollectieven binnen Christiania: restaurants, café's, bars, winkels, de smid, de galerie, podia, het grote collectief pushers rondom de hasj handel, *the Green Hall* en *the Gardenergroup*. Afgezien van de hasjhandel hoeven de werknemers het niet te doen voor het geld dat betaald wordt in de meeste werkcollectieven, vaak is het als vrijwilligerswerk met een bonus. Maar de mensen die ervoor kiezen om te werken in Christiania voor een hongerloontje, ongeacht of ze er wonen of niet, doen dit omdat de gemeenschap hen intrigeert. Ze willen bijdragen aan het ideaal van de gemeenschap, zorgen dat het werkt en blijft werken.

De derde categorie in de verschillende collectieven in Christiania is er één die alleen toegankelijk is voor Christianits die ook daadwerkelijk in Christiania wonen. Voorbeelden hiervan zijn de Kontakt Gruppe, de Kvinde Gruppe, de Follow Up Gruppe en de Presse Gruppe. Hoewel dit geen officiële regel is geven veel van mijn informanten die niet in Christiania wonen aan dat ze niet de behoefte voelen te participeren in deze collectieven. Voor mij als antropoloog waren de meetings ook zeer ontoegankelijk. Met het oog op de tendens van de gemeenschap tot reciprociteit is dit een logisch gevolg, aangezien ik als onderzoeker niets bij te dragen had aan de inhoud of het doel van de meetings en er daarom in de ogen van mijn informanten weinig te zoeken had.

Het staat een individu verder vrij te kiezen in welke collectieven hij of zij participeert en bovendien ook om uit een groep te stappen als het gemeenschappelijke doel niet langer strookt met zijn of haar individuele idee, waar ook het anarchistisch federalisme naar streeft.

§ 6.3 *Hiërarchie en besluitvorming*

Besluitvorming in Christiania is non-hiërarchisch: er zijn geen bazen of leiders. Het is egalitair in die zin dat iedereen recht van spreken heeft. Thomas noemt de insteek van besluitvorming in de 'normale' maatschappij *topdown*, terwijl de werkwijze van Christiania juist *bottom up* is, net zoals in het anarchistisch federalisme. Volgens Thomas zijn er in de normale maatschappij allerlei instituties gevormd door de overheid die beslissingen nemen voor het individu, over zijn of haar leven, de omgeving en wat er om zich heen afspeelt. De enige invloed die het individu in de ogen van Thomas heeft in deze manier van besluitvorming is een stem uitbrengen op een partij met standpunten die het meest overeenkomen met zijn of haar overtuigingen. Maar daarbij wordt alsnog een groot deel van de bevolking benadeeld wordt door middel van de meerheidsstem. Dit is de zogenaamde 'dictatuur van de meerderheid'. Deze kolonisering van een meerderheidsdemocratie heeft Christiania gedekoloniseerd.

Het individu beslist wat er gebeurt in de gemeenschap: jij en je burens. In plaats van dat instituties van de overheid beslissingen voor jou nemen, beslissen de Christianits zelf wat er om zich heen gebeurt: ze bouwen hun eigen huizen, ze repareren alles zelf, ze planten hun eigen tuinen, graven hun eigen paden, halen hun eigen vuilnis op en beslissen zelf of ze willen dat er iets gebeurt of niet. Als iemand het niet eens is met wat een ander graag wil, dan praten ze daar net zo lang over om op te lossen totdat beide partijen tevreden zijn. De structuur van de gemeenschap is hier volledig op ingespeeld. Dat basale proces wat een meningsverschil eventueel zou kunnen doorlopen ziet er als volgt uit:

Als er een geschil is tussen twee individuen, proberen die dit in principe samen op te lossen. Lukt dit niet samen, dan gaan ze naar de meeting van het veld waarbinnen het probleem zich bevindt (de Area meeting of de Business meeting of de Economy meeting etc.). Als het geschil ook niet op te lossen is binnen deze meetings gaat het uiteindelijk naar *Fællesmøde*, waarbij de meeting fungeert als een soort rechtbank.

Deze opbouw van de gemeenschap en het proces dat het voortbrengt laat duidelijk zien hoe individuele keuzes, beslissingen en meningen altijd het belangrijkste zijn. Het consensussysteem dwingt de Christianits vervolgens elkaars perspectieven te begrijpen, samen tot een oplossing te komen en het ontwijkt leiderschap. Dit systeem getuigt

bovendien van de geïmpliceerde gedragsregels van the *common law* waarbij tolerantie en verantwoordelijkheid een vereiste zijn.

Door Christiania's federalistische manier van organiseren krijgt het individu de ruimte om te ontdekken wat zijn of haar sterke kanten of talenten zijn. In Christiania heeft het individu de mogelijkheid om allerlei verschillende rollen in de samenleving uit te proberen, omdat de groepen waarbinnen die rollen worden uitgevoerd voor elke Christianit makkelijk toegankelijk zijn. Een vorm van dekolonisatie, want in de gewone maatschappij is dit niet mogelijk. Deze mogelijkheid stimuleert het individu op zoek te gaan naar zijn of haar persoonlijke talenten en sterke kanten. 'Vind je niche!', zoals Maja bleef herhalen. Als het individu zijn of haar niche eenmaal gevonden heeft, kan hij of zij zich binnen die niche bepaalde talenten inzetten ten bate van het collectief en de gemeenschap. Dit laatste is weer een vorm van de bijna vanzelfsprekende neiging tot mutualisme. Idealiter betekent dit dat je als individu leert op jezelf te reflecteren; je accepteert je zwakke kanten en zet je sterke kanten in. Ook zul je moeten erkennen dat er mensen zijn die dingen beter kunnen dan jij en hen vervolgens daarin de ruimte geven, zoals tijdens *Fællesmødes* veel gebeurt. Het viel me op dat het altijd dezelfde mensen waren die opstonden en hun zegje deden en mijn huisgenoot Jen gaf toe na afloop van zo'n meeting wel eens het gevoel te hebben dat hij er gewoon niet genoeg van wist om iets nuttigs te kunnen bijdragen. O jee, dacht ik, de macht van het collectief is hier toch een stuk sterker dan die van het individu.. 'Vind je niche!', riep Maja weer. 'Wij laten die mensen voor ons spreken, omdat ze inderdaad er meer van weten dan wij of meer ervaring hebben. Maar dat geeft toch niet? Zodra ze iets willen besluiten wat toch echt tegen je gevoel ingaat, kun je opstaan en daar per direct wat aan doen. Dat is het mooie van consensus.'

Deze manier van besluitvorming is ook de manier waarop Christiania die individuele vrijheid en zelfbevrediging stimuleert. Die *mogelijkheid* tot participatie in de besluitvorming waarvan je de resultaten direct ervaart zorgt voor een groot gevoel van zelfbevrediging: je hebt een rol binnen de gemeenschap en een plek binnen het collectief van waaruit je op jouw eigen manier kunt bijdragen aan de gemeenschap.

Conclusies

In hoofdstuk 3 heb ik de interne en externe strijd behandeld die het gevolg zijn van de keus om een Christianit te zijn. De keuze voor een leven in Christiania betekent de keuze voor een alternatief leven, vaak in oppositie tot de maatschappij. De druk die dit leven met zich meebrengt is een offer wat je moet brengen om deel te zijn van en actief bij te dragen aan het ideaal waar Christiania voor staat. Christiania's *Common Law* illustreert dit ideaal. De eerste redenen om in Christiania te gaan wonen heb ik ook daar behandeld: het streven naar een vorm van de dekolonisatie van het dagelijks leven, de liefde voor Christiania en tenslotte de wil om bij te dragen aan dat ene onbeschrijflijke resultaat waar Christiania's *Common Law* naar streeft: het creëren en behouden van een zelfbesturende gemeenschap waarbinnen iedereen vrij is zich te ontplooiën en uitdrukken zoals ze zijn, als verantwoordelijke leden van de samenleving.

Vervolgens heb ik aan de hand van een cultureel evenement in Byens Lys, de rel van 11 april en de onderhandelingen met de overheid tijdens de *Fællesmødes* de collectieve noemers van de Christianits behandeld: de bloeiende culturele scene waarin men samen en alleen kan creëren en de gemeenschappelijke vijand. Waar de culturele scene een weerspiegeling is van de interne strijd van het Christianit zijn waarbij men streeft naar zelfontplooiing, verbeeldt de gemeenschappelijke vijand de externe strijd. De gemeenschappelijke vijand is vooral op dit moment een katalysator in het proces van de collectieve identiteit in die zin dat het de Christianits dwingt hun collectieve identiteit op een bepaalde manier vorm te geven volgens bepaalde termen.

De gemeenschappelijke vijand is een sterke collectieve noemer, die de Christianits op veel fronten dicht bij elkaar brengt: wanneer de gemeenschap 'aangevallen' wordt, brengt het hen samen in de verdediging en in de bevestiging van hun streven naar een alternatief leven. Tegelijkertijd zorgt de vijand in het geval van de privatiseringsonderhandelingen voor een gedwongen focus tijdens de belangrijkste situatie waarin men een collectieve identiteit construeert, de *Fællesmødes*. Een focus die uiteindelijk alleen de al geconstrueerde collectieve identiteit bevestigt (de dekolonisatie van het dagelijks leven en het streven naar een alternatieve manier van samenleven) en de gemeenschap niet toelaat zich verder te

ontwikkelen. Het beperkt hen in de politieke en culturele ontwikkeling van de gemeenschap. Er is dan even weinig ruimte voor iets anders.

De politieke organisatie van Christiania is gericht op een van onderaf geregleerde manier van besluitvorming die niet hiërarchisch is in de zin dat het streven altijd is dat de macht gelijkwaardig verdeeld wordt. Bovendien geeft het de ruimte voor het individu om op alle mogelijke manieren te kunnen participeren in de samenleving. De organisatie streeft ernaar ruimte te geven voor de ideeën van *the common law* en bovendien een alternatief te bieden voor de dictatuur van de meerderheid en *top-down* structuren van de Deense samenleving. De Christianits zijn altijd actief bezig met het organiseren en herorganiseren van hun samenleving, zoals ze altijd actief bezig met de formulering en herformulering van hun collectieve identiteit. Het proces van de politieke organisatie van de gemeenschap loopt gelijk aan en komt overeen met het proces van de constructie van een collectieve identiteit, op basis van de verschillende invullingen en benaderingen van de gemeenschappelijke noemers. Omdat er niets vaststaat en ook niets onmogelijk is, verandert de politieke organisatie eigenlijk ook altijd mee met de collectieve identiteit.

Met mijn thesis heb ik willen aantonen dat de Christianits zich expliciet bewust zijn van de processen en structuren die performativiteiten in de zin van normatieve gedragsverwachtingen construeren. In hun gedeelde ervaring staat hun individuele overtuiging van hoe zij hun leven willen leiden niet gelijk aan de collectieve identiteit en daaruit voortvloeiende performativiteiten die de maatschappij hen wil opleggen door middel van wetten, de dictatuur van de meerderheid en de uitvoering van legale sancties. Op basis van die overtuiging hebben zij het streven naar een alternatieve manier van leven gemeen; het streven naar de dekolonisatie van het dagelijks leven. Een leven in Christiania geeft de mogelijkheid tot een vorm van die dekolonisatie van het dagelijks leven, waarbij individuele expressie, de mogelijkheid tot zelfontplooiing en gelijkwaardigheid aan de basis staan. Dit doet de gemeenschap door haar samenleving op zo'n manier politiek te organiseren dat er altijd ruimte blijft voor die drie dingen.

In die politieke organisatie zien we dat zij een poging doen tot een zoveel mogelijk egalitaire besluitvormingstructuur en een gelijkwaardige verdeling van macht, iets wat zij in de Deense samenleving missen. Om dat te bereiken betekent het dat de meeste Christianits op een

wederom expliciet bewuste manier participeren in het proces van de formulering van een bepaalde collectieve identiteit door actief deel te nemen aan één of meerdere van de autonome groepen die de basis zijn van de samenleving. Deze collectieve identiteit moet weer bepaalde performativiteiten als gevolg hebben die de ruimte laten voor die invulling die zij willen geven aan hun vorm van een alternatief leven.

In de sociale omgang met elkaar wordt daarom bewust geëxperimenteerd met performativiteiten, waarbij ze hun eigen en elkaars sociale grenzen blijven opzoeken en uittesten. Immers, om op basis van consensus besluiten te kunnen maken, moeten de Christianits een gedeelde betekenisgeving aan gedrag ontdekken. Dat betekent dat je compromissen moet sluiten met iemand van wie je zijn manier van leven of doen en laten moreel totaal afkeurt, maar het betekent ook dat je compromissen moet sluiten met jezelf. Je zult je eigen grenzen, talenten en zwakheden moeten ontdekken en die kanten van jezelf erkennen, gebruiken of veranderen.

Christiania is een alternatief. Het is een alternatief voor een manier van leven zonder hiërarchie met een grote mate van zelfbeschikking over je eigen omgeving en sociale omgang. Het is ook een alternatief voor het individu, omdat de gemeenschap je kans biedt op of je de kans geeft een totaal andere manier naar jezelf te kijken dan vanuit de normatieve structuren en systemen van de kapitalistische, postmoderne maatschappij. Dat is soms zwaar omdat je niet de normatieve instituties hebt om op terug te vallen als je even geen zin meer hebt om te reflecteren op wat je wel en niet kan of wel en niet wilt binnen een groep mensen. Het is soms zwaar, omdat de meeste mensen niets begrijpen van je ideaal en sommigen het zelfs van je af willen nemen. Maar het is vooral uitdagend om op die manier te experimenteren met jezelf en met anderen en samen tot nieuwe nooit eerder gerealiseerde inzichten, nooit eerder gemaakte creaties of nooit eerder gevoelde gevoelens te komen. Als je er maar de ruimte voor krijgt.

Bibliografie

Amouroux, C.

2009 Normalizing Christiania: Project Clean Sweep and the Normalization Plan in Copenhagen, *City and Society*. 21(1): 108-132

Armitage, J.

1999 Ontological Anarchy, the Temporary Autonomous Zone, and the Politics of Cyberculture; a critique of Hakim Bey, *Angelaki: Journal of the theoretical Humanities*. 4(2): 115-128

Barclay, H.

1982 *People without Government; An Anthropology of Anarchism*, London: Cienfuegos Press

Buechler, S. M.

1995 New Social Movements Theories, *Sociological Quarterly*. 36(3): 441-464

Bookchin, M.

1971 *Post-scarcity Anarchism*, Berkely: the Rampart Press

Cormack, P.

1996 The Paradox of Durkheim's Manifesto: Reconsidering "The Rules of Sociological Method", *Theory and Society*, 25(1): 85-104

Cott van, D. L.

2008 *Radical Democracy in the Andes*, Cambridge: Cambridge University Press

Crowder, G.

1991 *Classical Anarchism*, Oxford: Clarendon Press

Draaisma, J., Hoogstraten van, P.

1983 The Squatter Movement in Amsterdam, *International Journal of Urban and Regional Research*. 7(3) in: International Journal of Urban and Regional Research 7: 406-416

Downey, G. L.

1986 Ideology and the Clamshell Identity: Organizational Dilemmas in the Anti-Nuclear Power Movement, *Social Problems*. 33(5): 357-373

DeWalt, K., DeWalt, B.R.

2002 *Participant Observation; a guide for fieldworkers*, Oxford: AltaMira Press

Edelman, M.

2001 Social Movements: Changing Paradigms and Forms of Politics, *Annual Review of Anthropology*. 30: 285-317

Eder, K.

2009 A Theory of Collective Identity; Making Sense of the Debate on a 'European Identity', *European Journal of Social Theory*. 12(4): 427-447

Epstein, B.

1991 *Political Protest and Cultural Revolution: Nonviolent Direct Action in the 1970s and the 1980s*, Berkely: University of California Press

Gamson, J.

1996 The Organizational Shaping of Collective Identity: The Case of Lesbian and Gay Film Festivals in New York , *Sociological Forum*. 11(2): 231-261

Graeber, D. et al

2007 *Constituent Imagination: Militant Investigations and Collective Theorization*, Oakland: AK Press

de George, R.T.

1978 'Anarchism and Authority' in: *Anarchism: Nomos XIX*, New York: New York University Press

Holland, D. Et al.

2008 Social Movements and Collective Identity: A Decentered Dialogic View, *Anthropological Quarterly*. 81(1): 95-162

Johnston, H.

1994 *New Social Movements; From Ideology to Identity*, Philadelphia: Temple University Press

Johnston, H., Klandermans, B.

1995 *Social Movements and Culture*, Oxon: Routledge

Katsiaficas, G.

1997 *The Subversion of Politics – European Autonomous Social Movements and the Decolonization of Everyday Life*, New Jersey: Humanities Press International, Inc.

Launspach, J.

1979 *Groeten uit Christiania*, Amsterdam: Uitgeverij Novum.

Leach, D.K.

2009 “An Elusive We” : Antidogmatism, Democratic Practice, and the Contradictory Identity of the German Autonomes, *American Behavioral Scientist*. 52: 1042-1068

Leach, D. K., Hauns, S.

2008 Scenes and Social Movements.
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1285414, bezocht op 06-12-2010

Lichterman, P.

2009 Social Capacity and the Styles of Group Life: Some Inconvenient Wellsprings of Democracy, *American Behavioral Scientist*. 52(6): 846-866

Mansbridge, J.

1983 *Beyond Adversary Democracy*, New York: Penguin

Mikkelsen, F., Karpantschov, R.

2001 Youth as a political movement: Development of the Squatters’ and Autonomous Movement in Copenhagen, *International Journal of Urban and Regional Research*. 25(3): 609-628

Munday, J.

2006 Identity in Focus: The Use of Focus Groups to Study the Construction of Collective Identity, 40(1): 89-105

Nicholas, R. W.

1973 Social and Political Movements, *Annual Review of Anthropology*. 2: 63-84

Paley, J.

2002 Toward an Anthropology of Democracy, *Annual Review of Anthropology*. 31: 469-496

Pateman, C.

1975 *Participation and Democratic Theory*, Cambridge: Cambridge University Press

Platt, G. M., Williams, R. H.

2002 Ideological Language and Social Movement Mobilization: A Sociolinguistic Analysis of Segregationists Ideologies, *Sociological Theory*. 20(3): 328-359

Poletta, F., Jasper, J. M.

2001 Collective Identity and Social Movements, *Annual Review of Sociology*. 27: 283-305

Priemus, H.

1983 Squatters in Amsterdam: Urban Social Movement, Urban Managers of Something Else?, *International Journal of Urban and Regional Research*. 7(3) in: *International Journal of Urban and Regional Research* 7: 417-428

Radcliffe-Brown, A.R.

1959 *Structure and Function in Primitive Society*, London: Cohen & West LTD

Steiner, P., Steward, J.

2009 From Autonomy to Heteronomy (and back): the Enation of Social Life, *Phenomenon of Cognitive Sciences*. 8: 527-550

Tilly, C.

2000 Processes and Mechanisms of Democratization, *Sociological Theory*. 18(1): 1-16

Vergara-Camus, L.

2009 The Politics of the MST: Autonomous Rural Communities, the State, and Electoral Politics, *Latin American Perspectives*. 167; 36(4): 178-191

Williams, G.

2008 Cultivating Autonomy: Power, Resistance and the French Alterglobalization Movement, *Critique of Anthropology*. 28(1): 63-86

Wolfe, J. D.

1985 A Defense of Participatory Democracy, *the Review of Politics*. 47(3): 370-389

Woodcock, G.

1986 *Anarchism*, New York: Penguin Books

Bijlage 1: Reflectieverslag

Afbeelding 7.1: Dit ben ik met brandhout bij Vadestedet

Tijdens je studie lees je over veldwerk doen en leer je dat je eerste veldwerk een soort initiatieritueel is. Niets bleek minder waar. Het doen van veldwerk is voor mij een directe confrontatie geweest met mezelf en mijn eigen culturele en morele grenzen. Ik heb me gerealiseerd, tijdens mijn veldwerk en vooral tijdens het schrijven mijn scriptie, dat je je nauwelijks kunt voorbereiden op zo'n ervaring.

Er zijn een aantal zaken geweest waar ik erg mee heb geworsteld. De eerste is eenzaamheid. Ik moest natuurlijk acclimatiseren. Het vroom -8 en ik moest hout halen met een bakfiets. In

het begin kon ik natuurlijk nog niet zo goed een vuurtje maken in mijn oude kachel, dus er waren een aantal erg koude avonden en nachten. Ik had geen toilet en douche. Het heeft me anderhalve week gekost voor ik naar het gemeenschappelijke badhuis durfde. Ik raakte gelukkig snel gewend aan mijn behoeftes doen in de bosjes en de twee keer in de week douchen. Ook vuurtjes maken ging me steeds beter af. Aan sociale situaties raakte ik echter minder snel gewend. Vooral de eerst paar weken voelde ik mij vaak heel ongemakkelijk en eenzaam, zelfs te midden van een grote groep mensen. Iedereen kende elkaar goed, maar niemand wist wie ik was en waar ik vandaan kwam. Er werd niet gevraagd naar mijn thuissituatie, mijn vrienden, familie, muzieksmaak of hobby's. Iedereen accepteerde mijn aanwezigheid, maar de meeste mensen besteedden niet veel aandacht aan mij. Dan voelde ik mij alleen, omdat ik het rare gevoel had niet echt een persoon te zijn in hun ogen. Niemand kende mij immers.

Ik hield mezelf voor dat de afstand die ik voelde bij mijn onderzoekerrol hoorde. Achteraf besepte ik me dat mijn informanten gewoon aan het aftasten waren. Ze zijn zo gewend aan onbekenden. Christiania is een trekpleister voor toeristen, parttime hippies en anarchisten, die dolgraag in hun vakantie willen proeven van het alternatieve leven. Veel energie steken de Christianits niet meer in nieuwelingen. Ik moest eerst bewijzen dat ik hun energie waard was, dat ik een blijvertje was. Pas veel later waren mensen dan ook bereid mij te helpen met mijn onderzoek.

Het hebben van een doel, onderzoek doen, vond ik erg fijn. Het gaf me het gevoel dat mijn aanwezigheid werd gelegitimeerd. Wat bijdroeg aan mijn eenzaamheid was namelijk het gevoel dat ik vreselijk afhankelijk was van mijn informanten. Ik beschouw mezelf als een zelfstandig en onafhankelijk persoon. Maar de eerste weken in Christiania merkte ik dat mijn leven ineens om het leven van andere mensen draaide. Vooral toen ik net verhuisd was naar Vadestedet had ik soms het gevoel dat ik maar wat rondhing bij andere mensen, zonder echt iets substantieels bij te dragen aan wat er ook gaande was. Dit knaagde aan mij, vooral omdat in Christiania bijdragen aan het verbeteren van de sociale situatie op een bepaalde manier van je verwacht wordt. Ik schreef veel over het feit dat ik vaak thuis zat te wachten tot mijn huisgenoten thuiskwamen van hun werk of hun afspraken met vrienden. Want pas als zij de zin en de energie hadden om tijd met mij door te brengen kon ik pas onderzoek doen.

Het heeft me erg geholpen om te gaan werken. Niet alleen was dit nuttig voor mijn onderzoek vanwege het netwerk dat ik erdoor opbouwde en de participerende observatie die ik er kon doen, maar het gaf me ook een 'eigen' routine. Iets van mezelf waardoor ik me zelfverzekerder en onafhankelijker ging voelen. Door zo actief te participeren in de gemeenschap begonnen mijn informanten mij te accepteren. Mensen toonden wederzijdse interesse en gingen mijn gezelschap waarderen. Ze lieten me steeds meer toe in hun leven. Dit brengt me tot mijn volgende worsteling.

Op een gegeven moment was ik sociaal geaccepteerd en deel van de groep. Ik begon me in hoge mate te identificeren met Christiania's collectieve identiteit en ideaal. Naarmate mijn onderzoek vorderde en ik de gemeenschap steeds meer leerde begrijpen, werd ik verliefd op Christiania. Net zoals mijn informanten mij beschreven hoe zij verliefd waren geworden op Christiania. Elisabet gaf me het commentaar dat ze het idee had dat ik door mijn betrokkenheid de gemeenschap begon te idealiseren. Ik probeerde mijn kritische blik met grote moeite vast te houden. Pas toen ik een paar weken uit mijn veld was kon ik echter weer met een onderzoekerblik naar de gemeenschap kijken. Ik denk wel dat mijn hoge mate van betrokkenheid en daardoor sterke rapport met veel informanten mij diep in de gemeenschap heeft gebracht en heeft geleid tot inzichten die ik anders nooit had kunnen opdoen.

Ik heb genoten van mijn veldwerk en heel veel geleerd over mezelf. Prachtig aan een onderzoekerrol vind ik dat je moet proberen niet te oordelen, maar dingen te accepteren zoals ze zijn. Het is immers niet je doel mensen te veranderen, maar om mensen te begrijpen. Op een gegeven moment wordt dit gewoon deel van je. Het bracht me in situaties waar ik normaal gesproken nooit in terecht zou komen en in gesprekken met mensen die ik op een ander moment moreel zou afkeuren. Door niet te oordelen, maar oprecht te accepteren kon ik veel beter begrijpen wat mijn informanten dreef tot bepaalde acties en overtuigingen. Ik besepte me dat afkeuring altijd met jezelf te maken had, met je eigen persoonlijke grenzen die beïnvloed zijn door cultuur, opvoeding, omgeving enzovoorts. Dit was een verlichtend inzicht voor mij en heeft gezorgd voor de herformulering van mijn persoonlijke grenzen, vooral toen ik mijn scriptie ging schrijven. Deze les, waarvan ik vind dat

ik die tijdens mijn veldwerk *the hard way* heb geleerd, zal me hopelijk de rest van mijn leven bijblijven.

Bijlage 2: Summary

For ten weeks I conducted fieldwork in Christiania, an anarchist hippie commune in the middle of Copenhagen. Through participant observation and interviews I tried to answer the following question: How do Christianits express a collective identity and the decolonisation of everyday life within the political organisation of their community?

Combining Durkheim's *social fact* and Melucci's constructivist approach I defined the term collective identity as followed: it is the construction of a shared definition about identity that actors form through self-reflection and the negotiation of meaning and other conscious processes of forming an identity. This definition will result in certain performativities. They are the process of mostly unconscious construction and reconstruction of certain normative rules and expectations of behaviour. Both the collective identity and the performativities are a process; they can be negotiated and are fluid, dependent on social relations and the influence of external factors, structures and processes.

The decolonization of daily life refers to a form of individual autonomy that claims the right to oppose internalised cultural codes like the norms and values of patriarchy, capitalism and hierarchy by organising different forms of living together. Although Christiania is no anarchy, because she remains subordinate to Danish government, she functions as an alternative community based on anarchist principles. Federalism, the bottom up organisation through small autonomous groups and mutualism, anthropologically referred to as reciprocity, lie at the basis of the community. The society has, a part from the Common Law, no official laws. It functions through social and moral rules, where punishment is not legal, but mostly diffuse.

I illustrated the internal and external struggle of being a Christianit. Choosing life in Christiania means choosing an alternative life, in opposition of mainstream society. This choice means insecurity and pressure. But for Christianits this is less important than what Christiania can offer them: the decolonisation of daily life and being part of a unique community with a special goal: creating and sustaining a self-governing community where everyone is free to develop and express them selves, as responsible members of the community. This is Christiania's *Common Law*.

I also described the Christianit's common denominators: the blossoming cultural scene in which the Christianit's create the wildest ideas together, but also the existence of a common enemy. The common enemy is especially now a catalyst in the process of a collective identity, because it forces the Christianits to develop in a certain way. It's a strong common denominator, which brings the Christianits close together. When the community is being attacked it will bring them together in defence and the affirmation of a shared strive for an alternative lifestyle. At the same time the enemy provides a forced focus during the most important situation of constructing a collective identity, during the Common Meetings. This focus only affirms an already constructed collective identity (the decolonisation of daily life and the strive for an alternative lifestyle) and does not allow the community to develop. It limits them in their political and cultural development, because there's no space for something else.

The process of the political organisation of the community follows the process of the construction of the collective identity. It also strives for a bottom up organisation, non-hierarchic decision-making and gives the individual the opportunity to participate in society in all possible ways. Nothing is fixed, so this means that the political organisation also changes with the collective identity.

In the thesis I have shown that the Christianites are explicitly aware of the processes and structures that construct performativities, normative expectations of behaviour. Within this shared experience, their individual life philosophies are not necessarily the same as the collective identity and the performativities of mainstream society. Mainstream society tries to force these upon them through laws, a democracy of the bulk and the implementation of legal sanctions. Because they agree they do not want this they all share a striving for an alternative life: the striving for the decolonisation of daily life. A life in Christiania offers the opportunity to decolonise daily life in a certain way. Individual expression, the possibility of self-development and equality are basic ideas there. De community achieves this by organising her society in a certain political way that always gives space for these three things.

Studying the political organisation shows us an attempt to a model of non-hierarchic decision-making and an equal distribution of power, practices they miss within Danish

society. This means that most Christians participate explicitly and consciously in the process of formulating a certain collective identity by taking an active part in one or more of the autonomous groups that are the basis of the community. This collective identity must produce certain performativities as a result, that leave the space for expressing their idea of an alternative lifestyle.

While socially interacting they experiment and deliberate with existing performativities. They continue to search for and challenge their own and each others social boundaries. This is important, because to be able to make consensus decisions, Christians have to find a shared meaning in behaviour. It means you will have to compromise with someone whose life and ways you morally disapprove, but it also means you will have to compromise with yourself. You will have to discover your own boundaries, talents and weaknesses and acknowledge these so that you can use or change them.